

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС- КОЛЕДЖ
Кафедра економіки, управління та адміністрування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітнього ступеня «бакалавр»

ОБЛІК І АНАЛІЗ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

(за матеріалами ТОВ ТД «ЗЕРНАРІ»)

Виконав:

Студент групи ОА-22
спеціальність: 071 «Облік і
оподаткування»

Тюфтій Ірина Іванівна

Науковий керівник

Криворучко Михайло Юрійович

Допущено до захисту

протокол № 12 від «03» червня 2024 р.

завідувач кафедри економіки, управління та адміністрування

з.е.н. Кузнецова Наталія Богданівна

Черкаси 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ.....	8
1.1. Економічна сутність та класифікація необоротних матеріальних активів.....	8
1.2. Аналіз нормативно – правової бази з обліку необоротних матеріальних активів.....	16
1.3. Методичні основи обліку необоротних матеріальних активів.....	19
РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ТОВ ТД “ЗЕРНАРІ”.....	30
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	31
2.2. Первинний облік необоротних матеріальних активів	39
2.3. Синтетичний та аналітичний облік необоротних матеріальних активів.....	42
2.4. Удосконалення обліку наявності та руху необоротних матеріальних активів.....	49
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ТОВ ТД “ЗЕРНАРІ”.....	54
3.1. Методика проведення аналізу необоротних матеріальних активів....	54
3.2. Аналіз наявності, структури, руху та технічного стану необоротних матеріальних активів підприємства.....	58
3.3. Аналіз ефективності використання необоротних матеріальних активів підприємства.....	63
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Актуальність теми. Необоротні активи є довгостроковими інвестиціями компанії, і їх неможливо легко конвертувати в готівку протягом року. Вони необхідні для довгострокових потреб бізнесу та включають такі речі, як земля та важке обладнання. Від актуальності та правдивості інформації про стан і рух матеріальних активів підприємства залежить успіх не тільки підприємства, а й галузі.

Облік стану та руху необоротних матеріальних активів є важливим в повсякденній роботі фірми як і будь який інший вид обліку. Правильне визначення вартості необоротних матеріальних активів та їх належне відображення в бухгалтерських документах є важливим для забезпечення правильності фінансової звітності підприємства, що в свою чергу є важливим для прийняття рішень щодо подальшого розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень праць вчених. Аналітики у сфері фінансової звітності прийшли до висновку, що складність системи бухгалтерського обліку необоротних матеріальних активів полягає у визначенні їх балансової вартості та нарахування амортизації. Дослідження в сфері обліку окремих аспектів обліку необоротних матеріальних активів проводили: Бабіч В., Бондар М. І., Костюнік О., Чайковська Т., Гнатюк А. А., Довгань П. О., Задорожний З.-М., Муравський В., Костецький Я. та інші.

Метою роботи є аналіз необоротних матеріальних активів та розробка рекомендацій щодо вдосконалення їх обліку. Для цього необхідно виконати такі завдання:

- дослідити суть та класифікацію необоротних матеріальних активів в господарській діяльності підприємства;
- провести аналіз нормативно – правової бази з обліку необоротних матеріальних активів;
- визначити методiku обліку необоротних матеріальних активів;

- здійснити організаційно-економічну характеристика підприємства;
- дослідити первинний облік необоротних матеріальних активів;
- дослідити синтетичний та аналітичний облік необоротних матеріальних активів;
- розробити рекомендації щодо обліку необоротних матеріальних активів;
- визначити методика проведення аналізу необоротних матеріальних активів;
- провести аналіз наявності, структури, руху, технічного стану та ефективності використання необоротних матеріальних активів підприємства.

Об'єктом дослідження є система обліку та аналізу необоротних матеріальних активів підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та методичних аспектів обліку та аналізу необоротних матеріальних активів.

Суб'єктом дослідження є ТОВ ТД “ЗЕРНАРІ”.

Методи дослідження. В процесі дослідження були використані наступні методи дослідження: індукції та дедукції для розкриття та з'ясування сутності необоротних матеріальних активів; аналізу та синтезу для дослідження нормативно-правової бази з обліку необоротних матеріальних активів, визначення методики обліку необоротних матеріальних активів); метод групування (для групування фінансових показників підприємства; даних аналітичного та синтетичного обліку необоротних матеріальних активів); метод порівняння (для порівняння фінансових показників роботи підприємства статистичних даних фактичного та минулого років); графічний метод (для відображення фінансових та облікових даних у вигляді рисунків); табличний метод (для відображення даних обліку необоротних матеріальних активів та фінансових даних у вигляді таблиць).

В процесі виконання кваліфікаційної роботи були використані наступні методи: порівняння та зіставлення аналітичних показників, індексний метод, методи індукції та дедукції методи теоретико - емпіричного дослідження.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи послужили нормативно-правові акти України, національні стандарти обліку необоротних матеріальних активів, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з обліку необоротних матеріальних активів підприємства, фінансова звітність підприємства та його аналітичні звіти.

Апробація результатів дослідження. Положення роботи були апробовані на Міжнародній науково-практичній конференції «Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін» (м. Житомир, 19.04.2024 р.).

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає у розробці рекомендацій щодо організації бухгалтерського обліку та аналізу вартості, стану та руху необоротних матеріальних активів підприємства, що сприятиме ефективнішому управлінню ними.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

1.1. Економічна сутність та класифікація необоротних матеріальних активів

Щоб фірма функціонувала безперебійно та ефективно, потрібні капіталовкладення. Гроші або багатство потрібні для покупки або оснащення активів, які дозволять їм виготовляти предмети або надавати послуги. Два типи капіталу, необхідні для їхнього підприємства, це необоротний і оборотний капітал. Використовуючи ці два капітали, підприємець може зберегти ідеальний баланс між своїми активами та пасивами та прагнути отримати більш значний дохід.

Необоротні матеріальні активи мають вирішальне значення для будь-якої компанії. Крім того, що вони використовуються, щоб допомогти бізнесу отримати дохід, вони уважно розглядаються інвесторами, коли вирішать, чи варто інвестувати в компанію. Компанія, яка ефективніше використовує свої основні фонди, користується конкурентною перевагою над своїми конкурентами. Роздуми про те, що це означає і що не є основним активом, має велике значення для інвесторів, які це оцінюють як внесок в оцінку компанії.

Розглядаючи поняття необоротні активи та необоротні матеріальні активи, варто відмітити їх різне значення, оскільки їх варто розглядати з різних позицій. Звертаючись до балансу підприємства можемо побачити, що необоротні матеріальні активи є частиною необоротних активів.

З економічної точки зору, необоротні матеріальні активи – це активи та майно, що належить компанії, які нелегко конвертувати в готівку протягом року [3]. Їх також можна назвати довгостроковими активами.

Необоротні матеріальні активи — це активи, що належать або контролюються підприємством, і які, як очікується, принесуть економічні вигоди, які надходять на підприємство або виходять з нього. Грошовий потік, створений шляхом придбання, ремонту, обслуговування та вибуття основних засобів, неминуче вплине на функціонування господарської діяльності підприємства. Для підприємств матеріальні активи є початком усієї господарської діяльності.

Різні вчені по своєму трактували поняття “необоротні матеріальні активи”. Розглянемо основні з них (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Трактування категорії “необоротні матеріальні активи” в різних джерелах

Автор	Грошовий потік -
Бондар М. І. [2]	“включають основні засоби, оскільки вони є матеріальними, тобто фізичними; їх можна торкатися”
Гнатюк А. А. [6]	“активи, які не будуть конвертовані в готівку протягом 1 року та які принесуть економічну вигоду в майбутніх періодах”
Довгань П. О. [9]	“це активи, які мають матеріальну форму, наприклад, основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції в матеріальні активи, довгострокові біологічні активи”
Задорожний З.-М., Муравський В., Костецький Я. [11]	“це ресурси, які бізнес не може легко перетворити на готівку та не перетворить на грошовий прибуток більше року”
Мандрика І. О. [21]	“це активи у фізичній формі, якими володіє компанія”
Сідак М. Д. [45]	“невиробничі – активи, які безпосередньо беруть участь в процесі виробництва та виробничі – активи, що безпосередньо використовуються в процесі виробництва, не призначені для продажу”
Стельмах Я [47]	“ті необоротні активи які є власністю підприємства на законодавчо обумовлених підставах, що документально підтверджено

Джерело: складено автором на основі зазначених в таблиці джерел

Аналіз наукових напрацювань авторів показав, що всі вони визначають необоротні матеріальні активи як довгострокові активи, що належать

підприємству. З цього надамо своє визначення: необоротні матеріальні активи це реальні фізичні активи підприємства, що приносять прибуток в довгостроковій перспективі та використовуються для виробництва продукції чи надання послуг. Ці активи складають його повсякденну діяльність для отримання прибутку. Якщо вони фіксовані, це означає, що їх не можна споживати або конвертувати в готівку протягом року.

Крім того, розглядаючи поняття необоротні матеріальні активи необхідно визначити їх відмінність від нематеріальних активів та оборотних активів. Якщо з першими все зрозуміло (нематеріальні активи не мають фізичної форми), то з другими все не так. Оскільки оборотні активи також є матеріальними і також приносять прибуток. Визначимо основні відмінності між оборотними та необоротними матеріальними активами (рис. 1.1).

Оборотні активи -----	Необоротні матеріальні активи -----
Дорівнює готівці або буде конвертовано в готівку протягом року	Не буде конвертовано в готівку протягом одного року
Використовується для фінансування невідкладних або поточних потреб	Використовується для фінансування або обслуговування довгострокових або майбутніх потреб
Оцінюється за ринковими цінами	Оцінюється за собівартістю за вирахуванням амортизації
Податкові наслідки: продаж поточних активів може призвести до отримання прибутку, який оподатковується як приріст капіталу	Податкові наслідки: продаж активів може призвести до приросту капіталу, тому стягується податок на приріст капіталу
Оборотні активи, як правило, не підлягають переоцінці, хоча в деяких випадках запаси підлягають переоцінці	Поширена переоцінка основних засобів і засобів — наприклад, коли ринкова вартість матеріального активу зменшується порівняно з балансовою вартістю, фірмі необхідно переоцінити цей актив

Рис. 1.1. Відмінності між оборотними та необоротними матеріальними активами

Джерело: розроблено автором на основі [14]

Компанії оцінюють грошову вартість матеріального активу протягом терміну його служби. Залежно від матеріального активу його вартість може з часом зростати або зменшуватися. Наприклад, вартість землі зазвичай зростає, тоді як транспортні засоби зменшуються. Кредитори (включно з комерційними банками та іншими приватними, небанківськими кредиторами) зазвичай люблять матеріальні активи як заставу, тому що вони можуть «захопити, вилучити та продати» їх, якщо необхідні заходи щодо застави позичальника.

Перш ніж перейти до класифікації активів, варто відмітити, що в умовах сьогодення “для забезпечення корисності інформації про наявність необоротних матеріальних активів, яка подається користувачам шляхом класифікації, необхідно, щоб вона відповідала певним якісним характеристикам” [4]. Розглянемо ці особливості на рис. 1.2.

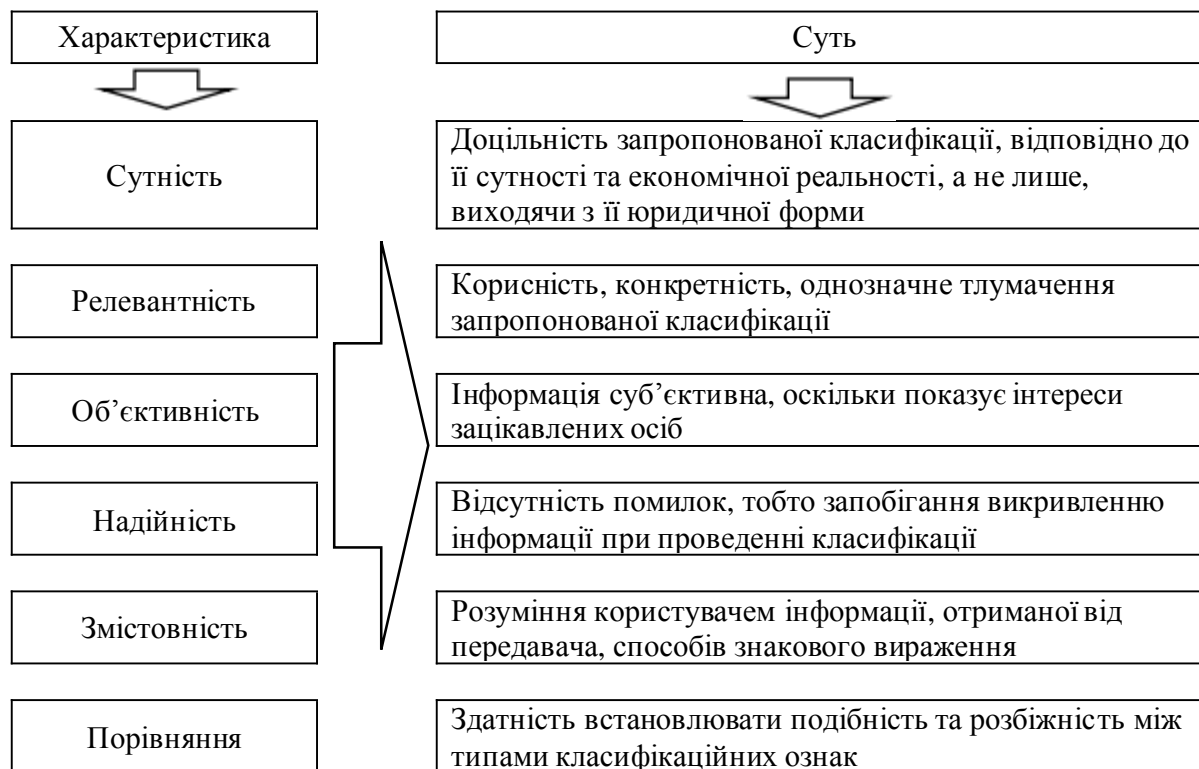

Рис. 1.2. Якісні характеристики класифікації необоротних матеріальних активів [4]

Виходячи з цього надамо класифікацію необоротних матеріальних активів підприємства. Так, відповідно до НП(С)БО 7 “Основні засоби” [27] виділяють такі групи:

- основні засоби;
- інші необоротні матеріальні активи;
- незавершені капітальні інвестиції.

Інші необоротні матеріальні активи це актив, що використовуються більше одного року. До них відносять: “бібліотечні фонди; малоцінні необоротні матеріальні активи; тимчасові (нетитульні) споруди; природні ресурси; інвентарна тара; предмети прокату; інші необоротні матеріальні активи” [10].

Незавершені капітальні інвестиції включають поточні будівельні проекти, тобто витрати, понесені під час будівництва довгострокового активу, такого як нова будівля.

Довгострокові біологічні активи включають усі біологічні активи які використовуються більше одного року, тобто не є поточними. Так, за НП(С)БО 30 “поточні біологічні активи - біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити у інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців, а також тварини на вирощуванні та відгодівлі” [30].

Основні засоби мають вирішальне значення для будь-якої компанії. Крім того, що вони використовуються, щоб допомогти бізнесу отримати дохід, вони уважно розглядаються інвесторами, коли вирішать, чи варто інвестувати в компанію.

Основні засоби — це активи, що належать або контролюються підприємством, і які, як очікується, принесуть економічні вигоди, які надходять на підприємство або виходять з нього. Грошовий потік, створений шляхом придбання, ремонту, обслуговування та вибуття основних засобів,

неминуче вплине на функціонування господарської діяльності підприємства. Для підприємств основні засоби є початком усієї господарської діяльності.

Всі основні фонди підприємства класифікують на [6]:

- Будівлі, що включають вартість придбання будівлі або вартість її будівництва.

- Комп'ютерна техніка.

- Незавершене будівництво.

- Меблі та сантехніка.

- Нематеріальні активи.

- Земля.

- Оргтехніка.

- Програмне забезпечення.

Необоротні матеріальні активи відображаються на балансі підприємства. В основному розрізняють необоротні матеріальні активи, що амортизуються, і не амортизуються.

Необоротні матеріальні активи, що амортизуються: ці активи складаються з основних засобів, які можуть амортизуватися для цілей оподаткування протягом певного терміну корисного використання. Зазвичай це транспортні засоби, машини, будівлі або програмне забезпечення.

Необоротні матеріальні активи, що не амортизуються: ця частина матеріальних активів складається із землі або фінансових активів. Ці предмети не підлягають амортизації.

Можна також розрізнити рухомі та нерухомі необоротні матеріальні активи.

Рухомі необоротні матеріальні активи це активи, які можуть бути зареєстровані в описі [5]. Це стосується, наприклад, машин або запасних частин, а також офісного обладнання чи меблів у комерційних приміщеннях.

Нерухоме майно це необоротні матеріальні активи, що включають нерухоме майно, стаціонарні частини будівлі або вбудоване обладнання, таке як телекомунікаційне обладнання, яке не призначене для виробництва [5].

Інформація про необоротні матеріальні активи організації допомагає створити точну фінансову звітність, оцінити бізнес і провести ретельний фінансовий аналіз. Інвестори та кредитори використовують ці звіти, щоб визначити фінансовий стан компанії та вирішити, купувати акції чи позичати гроші для бізнесу.

З цього можемо сказати, що необоротні матеріальні активи забезпечують суб'єкту господарювання передумови для майбутньої діяльності. Разом з тим вони можуть і не приносити явних економічних вигод (наприклад активи придбані для охорони праці, навколишнього середовища).

Необоротні матеріальні активи представляють активи, які фізично присутні, які, як очікується, принесуть економічні вигоди протягом кількох облікових періодів і які нелегко конвертувати в готівку. Необоротні матеріальні активи відображаються на балансі компанії, і їх вартість може підлягати амортизації (для активів із обмеженим строком корисного використання) або знеціненню, якщо відбувається значне зменшення їх вартості.

1.2. Аналіз нормативно – правової бази з обліку необоротних матеріальних активів

Основними операціями кожного підприємства є виробництво, що в свою чергу пов'язано з експлуатацією необоротних матеріальних активів. Тобто в даному випадку вони постійно беруть участь у виробництві, що потребує точного їх обліку та контролю для уникнення помилок.

В Україні розроблена ціла низка нормативно-правових документів, що регламентують процес обліку стану та руху необоротних матеріальних активів. У Кодексах та Законах України, тобто в актах вищої юридичної сили міститься та узагальнюється правова інформація, що регулює діяльність підприємства у сфері фінансових, господарських та трудових відносин. Ці законодавчі акти містять інформацію по відображенню матеріальних активів за їх видами та забезпечує аналіз та контроль їх стану та руху.

Проведемо аналіз законодавчих та нормативних актів регулювання бухгалтерського обліку необоротних матеріальних активів в Україні. Всю інформацію структуруємо в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Нормативно-правове регулювання необоротних матеріальних активів в
Україні

№ п/п	Назва документа	Номер документа та дата прийняття	Стисла характеристика
1	2	3	4
1	ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»[40]	№ 996-XIV від 16.07.1999 р.	Визначає єдині правила обліку та відображення необоротних матеріальних активів для всіх підприємств, визначає правила збирання, реєстрації та відображення інформації
2	Податковий Кодекс[38]	№ 2755-VI від 02.12.2010 зі змінами і доповненнями	Визначає та регулює сферу оподаткування, визначає оподаткування в процесі придбання та продажу необоротних матеріальних активів, визначає мінімальні строки нарахування
			амортизації необоротних матеріальних активів
3	Господарський кодекс України[7]	№ 436-IV від 16.01.2003	Регламентує взаємовідносини, що виникають між суб'єктами господарювання в процесі здійснення діяльності, що приводить до виникнення грошових потоків
4	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»[25]	від 07.02.2013 р. № 73	Регламентує порядок заповнення фінансової звітності та відображення в ній вартості

			необоротних активів та їх амортизації
5	НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність»[26]	від 27.06.2013 р. № 62873	Регламентує порядок заповнення консолідованої фінансової звітності відображення в ній вартості необоротних активів та їх амортизації
6	НП(С)БО 7 «Основні засоби»[27]	від 27.04.2000 № 92	Визначає методологічні засади обліку, визнання, оцінки, амортизації та розкриття інформації про основних засобів
7	НП(С)БО 30 "Біологічні активи" [30]	від 18.11.2005 №790	Визначає методологічні засади обліку, визнання, оцінки та розкриття інформації про біологічні активи як частину НМА
8	НП(С)БО 27 "Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність"[29]	від 07.11.2003 №617	Визначає методологічні засади обліку, визнання, оцінки та розкриття інформації про необоротні матеріальні активи утримувані для продажу, та припинена діяльність
9	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [37]	від 30.11.99 р. №291	Містить перелік рахунків та субрахунків для здійснення обліку необоротних матеріальних активів за методом подвійного запису
10	Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господар. операцій підпр. і організацій»[12]	Затверджено наказом МФУ від 30.11.99 р. №291	Визначає правила застосування рахунків бухгалтерського обліку в діяльності підприємств та організацій
11	Методичні рекомендації із заповнення форм фінансової звітності[22]	від 29.11.2017 р. №976	Визначає та надає роз'яснення, щодо визначення вартості необоротних матеріальних активів, нарахування амортизації та їх відображення у фінансовій звітності

12	Лист державної фіскальної служби щодо податкового обліку операцій з основними засобами[17]	від 20.07.2015 № 15174/6/99-99-19-02-02-15	Роз'яснює операції податкового обліку основних засобів
13	Лист Міністерства фінансів України щодо методів амортизації об'єктів основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів[18]	Від 25.07.2013 № 31-08410-07-27/22430	Пояснює методи амортизації об'єктів основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів та особливості їх використання для різних підприємств
14	Лист Міністерства фінансів України щодо бухгалтерського обліку основних засобів[19]	від 05.10.2020 р. № 41020-01-2/30481	Визначає та розкриває окремі питання обліку основних засобів

Джерело: розроблено автором на основі зазначених в таблиці джерел

Профільним законодавчим актом, що здійснює регулювання питань обліку та звітності є ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [40]. Він визначає суть бухгалтерського обліку, його об'єктів. Встановлює єдині правила ведення обліку для підприємств різних галузей та форм власності. Визначає правила на нормативи регулювання, організації та реєстрації операцій, порядок оцінки майна, зокрема і необоротних матеріальних активів, регулює питання формування звітності в Україні.

До другого рівня нормативного регулювання включаються положення та інструкції з фінансового обліку, що затверджені Міністерствами України, НБУ та іншими відомствами. Вони покликані регулювати облік окремих видів необоротних матеріальних активів, правила їх відображення у фінансовій звітності, нарахування амортизації, списання.

Визначені значення мають вимоги інструкцій Міністерства фінансів щодо порядку бухгалтерського обліку засобів господарювання та різноманітних операцій.

Наступний рівень включає інструкції та положення державного рівня. Вони визначають основні обмеження, щодо визначення вартості, нарахування амортизації на об'єкти необоротних матеріальних активів, відображають

правила заповнення документів та їх типові, але не обов'язкові форми, правила та методику заповнення фінансової звітності та відображення в ній вартості активів.

Крім того регулювання обліку проводиться і в середовищі кожного окремого підприємства з врахуванням специфіки його діяльності. Сюди відносять робочі плани рахунків, графіки та регламенти з обліку та руху необоротних активів, що формуються та приймаються всередині конкретного підприємства.

В цілому, можемо говорити, що метою нормативно-правового регулювання обліку необоротних матеріальних активів є формування порядку обліку. Відповідно до нормативно-правової бази, бухгалтерська інформація про необоротні активи є доречною, якщо вона може вплинути на прийняття рішень її користувачами, і правдиво представленою, коли вона відображає те, що вона повинна представляти [32].

Правильно визначений облік необоротних матеріальних активів є умовою ефективної роботи організації та її управлінням. Також від правильно налаштованого та організованого обліку на кожному окремому підприємстві залежить ефективність державного регулювання в цілому.

Таким чином, аналіз нормативно – правової бази з питань обліку фінансових результатів показав, що існує їх велика кількість та відбуваються часті зміни і доповнення в їхніх положеннях, за якими обліковцям та економістам потрібно слідкувати. Цей процес значно ускладнює процес обліку необоротних матеріальних активів та їх відображення у звітності України. В Україні також значна кількість податків та зборів, проте останнім часом проводяться позитивні зміни до скорочення їх кількості чи зменшення визначеної бази оподаткування.

1.3. Методичні основи обліку необоротних матеріальних активів

Інформація про активи корпорації допомагає створити точну фінансову звітність, оцінити бізнес і провести ретельний фінансовий аналіз. Інвестори та кредитори використовують ці звіти, щоб визначити фінансовий стан компанії та вирішити, купувати акції чи позичати гроші для бізнесу.

Важливою для підприємства є перш за все оцінка вартості об'єктів необоротних активів матеріальної форми. Оцінка необоротних активів — це грошовий вираз вартості, в якій вони відображені в бухгалтерському обліку. Існує три види вартості, за якою оцінюються об'єкти необоротних активів матеріальної форми (рис. 1.3).

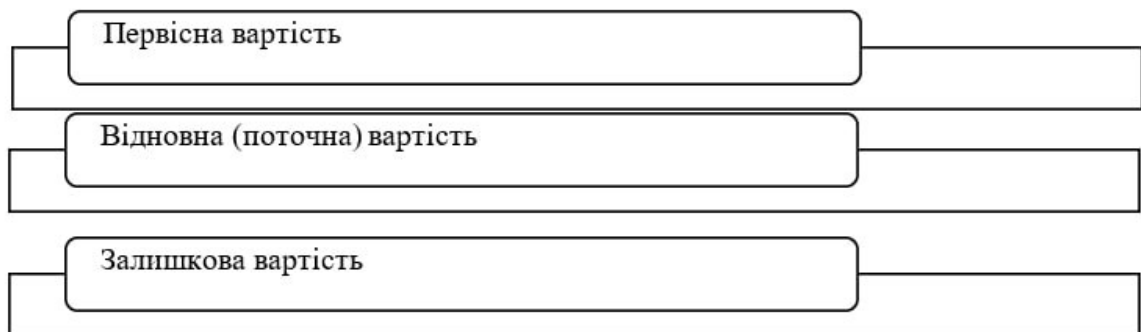

Рис. 1.3. Види вартості необоротних матеріальних активів [6]

Первісна вартість - це сума фактичних витрат організації на придбання, будівництво і виготовлення матеріальних активів без урахування ПДВ та інших відшкодованих податків. Первісна вартість НМА підлягає зміні в бухгалтерському обліку у випадках добудови, модернізації, реконструкції, модернізації, часткової ліквідації та переоцінки основних засобів.

Визначення первісної вартості об'єкта НМА залежить від способу їх надходження на підприємство [45]:

- 1) придбання або створення;
- 2) безоплатне отримання;
- 3) внески до статутного капіталу;
- 4) обмін на подібні або неподібні активи.

Залишкова вартість - це різниця між первісною вартістю та нарахованою амортизацією [47].

Відновна вартість – вартість активів в сучасних умовах, за сучасних цін і технологій, це вартість, за якою оцінюються основні засоби після переоцінки [45].

Відновлення об'єктів НМА це безперервний процес оновлення, що включає нові придбання, реконструкцію, модернізацію, капітальний ремонт і капітальну модернізацію. Основне завдання - забезпечити активи підприємства в потрібному кількісному та якісному складі та підтримувати їх у робочому стані. Цей процес виконує такі завдання [11]:

1. Повернення видаленого з різних причин, інструменту роботи. Це робиться для запобігання скорочення виробничих потужностей.
2. Це збільшує масове використання робочої сили. Отже, і створює умови для збільшення масштабів підприємства і виробництва.
3. Удосконалює ручну, вікову та технологічну складову об'єктів НМА. Їх удосконалення здійснюється з метою забезпечення постійного зростання ефективності виробництва та підвищення його ефективності.

Ретельна оцінка вартості необоротних активів матеріальної форми підприємства сприяє розумінню фінансового становища та цінності цього бізнесу. Інформація, що стосується об'єктів НМА та їх амортизації, також часто використовується потенційними інвесторами, коли вони розглядають питання, чи є компанія вигідною інвестицією.

При визначенні вартості об'єктів НМА в цілях їх обліку необхідно враховувати їх знос. Знос — це нормальне погіршення якості активу внаслідок постійного використання, навіть якщо воно належним чином обслуговується.

Знос поступово знижує вартість активу. Це зниження вартості представлено в бухгалтерських записах амортизацією, пов'язаною з активом. Зношення не спричинене незвичайним рівнем недбалості чи жорстокого поводження. Коли ці умови присутні, можна очікувати, що вартість активу знизиться набагато швидше, ніж зазвичай. Це може призвести до знецінення активу.

Знос може призвести до серйозних проблем. Існує кілька ключових елементів, що визначають знос (рис. 1.4).

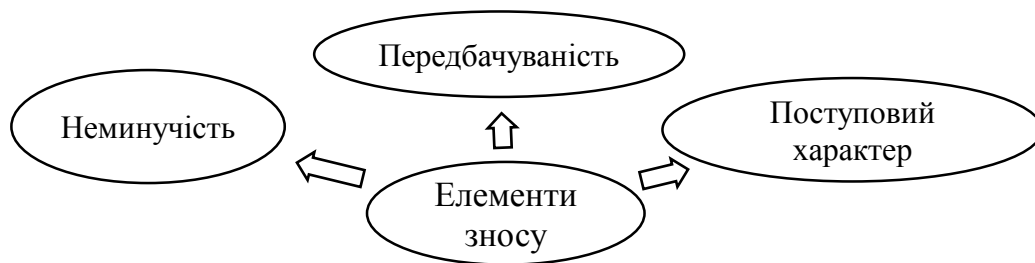

Рис. 1.4. Елементи, що визначають знос [45]

Кожен об'єкт НМА піддається зносу та потребує нарахування амортизації в процесі їх обліку. Амортизація – це обліковий термін, який використовується для визначення того, яка частина вартості активу була використана з часом [10]. Таким чином, амортизація є розрахунковою витратою, яка призводить до зменшення прибутку.

Витрати на амортизацію використовуються в бухгалтерському обліку для розподілу вартості матеріального активу протягом терміну його корисного використання. Іншими словами, це зменшення вартості активу, яке відбувається з плином часу внаслідок використання, зносу або морального старіння.

Нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт основних засобів став придатним для цільового використання.

Річна (місячна) сума амортизації після зміни залишкової вартості основних засобів у результаті переоцінки, часткової ліквідації, модернізації,

реконструкції, добудови, дообладнання, реконструкції тощо, зміни строку корисного використання (експлуатації) та методи нарахування амортизації є узгоджено відповідно нову ліквідаційну вартість, новий термін корисного використання (експлуатації) і ваш новий метод обліку таких змін місяць за місяцем [10].

Амортизація скасовується, починаючи з місяця, наступного за місяцем продажу основних засобів, переведення їх на реконструкцію, модернізацію, добудову, модернізацію, консервацію. Нарухування амортизації продовжується, починаючи з місяця, наступного за місяцем введення в експлуатацію після реконструкції, модернізації, розширення, дообладнання, консервації.

До найпоширеніших методів амортизації відносяться:

- Прямолінійний метод
- Метод зменшення залишкової вартості
- Метод прискореного зменшення залишкової вартості
- Кумулятивний метод
- Виробничий метод

Прямолінійний метод амортизації є дуже поширеним і найпростішим методом розрахунку амортизаційних витрат [31]. При прямолінійному методі амортизації сума витрат є однаковою щороку протягом терміну корисного використання активу.

Метод зменшення залишкової вартості є методом прискореної амортизації. Це означає, що НМА будуть амортизуватися на таку саму суму, однак витрати на них будуть більшими в перші роки їх корисного використання, тоді як витрати на амортизацію будуть меншими в наступні роки порівняно з прямолінійним методом амортизації. Оскільки вартість активів є вищою в перші кілька років, метод зменшення залишкової вартості використовує вищу норму амортизації протягом цих років. Потім з кожним наступним роком він дещо більше знижується. У чому перевага використання

цього методу? Малі підприємства можуть використовувати метод зменшення залишку, щоб вираховувати більші суми на початку своєї діяльності, таким чином сплачуючи менше податків і накопичуючи більше грошових резервів [16].

Метод прискореного зменшення залишкової вартості порівняно з іншими методами амортизації призводить до більшої суми, сплаченої в попередні роки, на відміну від пізніх років корисного використання активу [31]. Цей метод відображає той факт, що активи, як правило, більш продуктивні в перші роки, ніж у пізні роки, а також практичний факт, що будь-який актив (наприклад, покупка автомобіля) втрачає більшу частину своєї вартості в перші кілька років його використання. За допомогою методу прискореного зменшення залишкової вартості коефіцієнт амортизації у 2 рази перевищує коефіцієнт амортизації за прямолінійним методом амортизації.

Кумулятивний метод є також одним із методів прискореної амортизації. Вищі витрати відбуваються в перші роки та менші витрати в останні роки корисного використання активу. У кумулятивному методі амортизації термін служби НМА, що залишився, ділиться на суму років корисного використання об'єктів основних засобів, а потім множиться на базу амортизації для визначення витрат на амортизацію.

Виробничий метод амортизації передбачає амортизацію НМА на основі загальної кількості використаних годин або загальної кількості одиниць, які будуть вироблені з використанням об'єкту НМА протягом терміну його корисного використання [10]. Даний метод не є методом прискореної амортизації, однак він найбільш точно відображає реальні виробничі процеси на підприємстві.

Метод нарахування амортизації НМА переглядається, коли відбуваються значні зміни в очікуваному способі отримання економічних вигод від використання цих активів. Необхідність зміни амортизаційних відрахувань може бути пов'язана, наприклад, з прискоренням морального

старіння обладнання для запуску нового типу обладнання, яке зможе ефективніше працювати на тих же функціях.

Облік необоротних матеріальних активів на підприємстві має мати системний характер та бути безперервним. Для обліку необоротних матеріальних активів використовують рахунки 10 “Основні засоби”, 11 “Інші необоротні матеріальні активи”, 15 “Капітальні інвестиції” та 131 “Знос основних засобів” [12]. Розглянемо облік кожного з видів НМА окремо.

Так, найбільш значними в балансі є основні засоби. Їх облік проводиться на рахунку 10. Основними завданнями обліку основних засобів є:

- систематичний контроль наявності основних засобів та її рухом;
- слідування правилам та нормам ведення обліку ОЗ;
- точне оформлення документації по обліку основних засобів і фінансової звітності;
- дотримання вимог щодо нарахування амортизації;
- проведення інвентаризації основних засобів.

Розглянемо структуру рахунку 10 “Основні засоби” на рис. 1.5.

Дебет рахунку 10 показує надходження основних засобів у виробництво, тобто введення в експлуатацію, а кредит їх ліквідацію та виведення. В кінці періоду (день, тиждень, місяць чи рік) підбивають сальдо. Сальдо рахунку за період показує суму наявних на підприємстві основних засобів підприємства [12].

Рахунок 10 має свої субрахунки. Деталізують облік з використанням аналітичних рахунків. Всі підприємства, використовують субрахунки з Інструкції № 291 [12], однак вони можуть і використати свою класифікацію субрахунків для обліку основних засобів відповідно до сфери діяльності. Крім того підприємство може розробити робочий план рахунків та використовувати на практиці рахунки третього порядку.

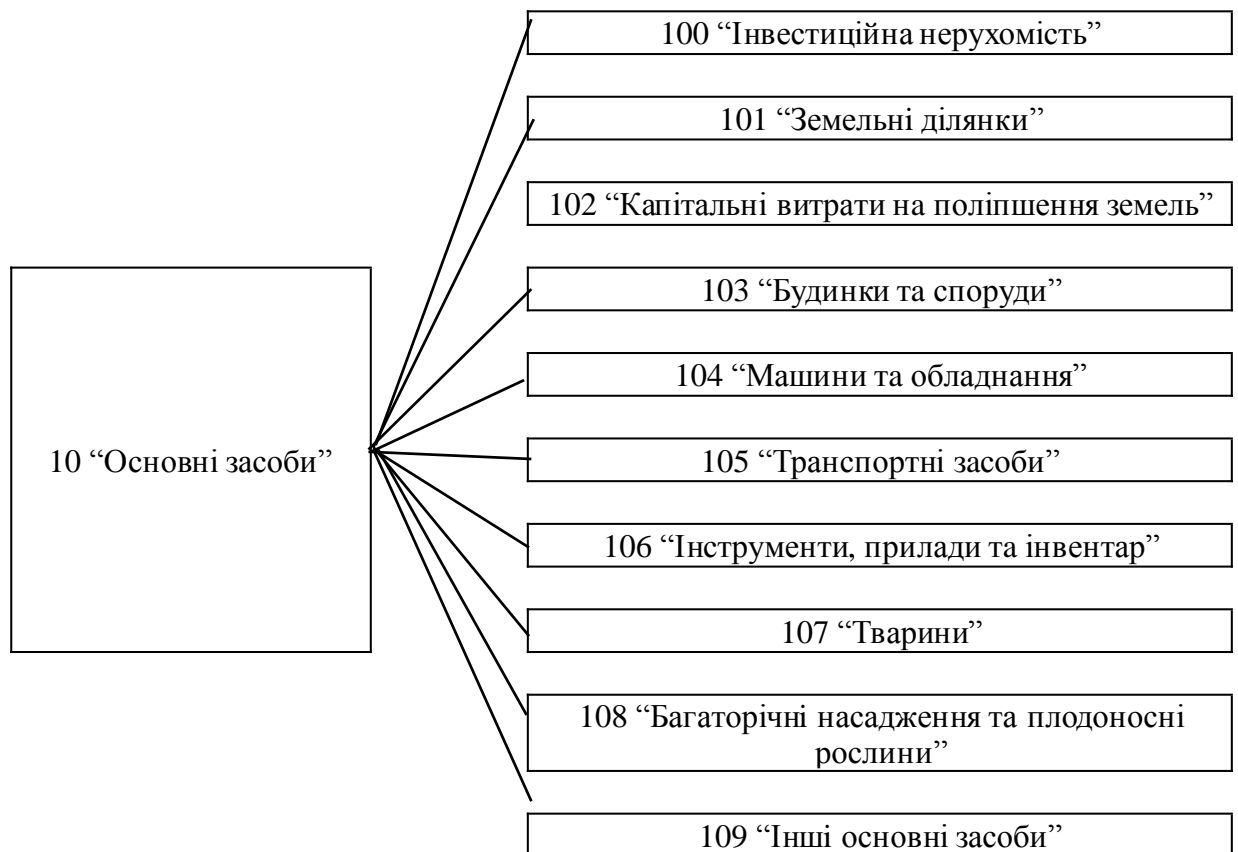

Рис. 1.5. Структура рахунку 10 “Основні засоби” [12; 24]

При придбанні основних засобів підприємства зазвичай використовують передплату. Наведемо типову кореспонденцію рахунків з обліку надходження основних засобів на підприємство (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Типова кореспонденція рахунків з обліку надходження та вибуття основних засобів підприємства

Назва операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
ОЗ надійшли на підприємство	152	631
Відображено ПДВ	644	631
Визначено витрати на транспортування ОЗ	152	631
ОЗ зараховані до складу	10	152
Зараховані до складу ОЗ земельні ділянки	101	152
Зараховано до складу інші основні засоби	109	152
Списано вартість ОЗ	972	10
Списано нарахований знос	131	10

Джерело: розроблено автором на основі [12; 24]

Як бачимо, при отриманні основних засобів за дебетом завжди відображається рахунок 152 “Придбання основних засобів”, а при зарахуванні їх на баланс підприємства - рахунок 10.

При цьому аналітичний облік уточнюється в залежності від виду основних засобів за відповідними субрахунками. При вибутті основних засобів субрахунки рахунку 10 будуть відображатись за кредитом. В цілому можемо сказати, що рахунок 10 “Основні засоби” кореспондує з такими рахунками (рис. 1.6).

Ведення обліку щодо основних засобів здійснюється в натуральних одиницях в узагальненому грошовому виразі із безперервним документальним оформленням і відображенням. Використовується також централізована система збору та обробки інформації.

Наступним об'єктом НМА є інші необоротні матеріальні активи. Їх облік проводиться на рахунку 11 “Інші необоротні матеріальні активи”. Дебет рахунку 11 показує надходження ІНМА у виробництво, тобто введення в експлуатацію, а кредит їх ліквідацію та виведення. В кінці періоду підбивають сальдо. Сальдо рахунку за період показує суму наявних на підприємстві ІНМА підприємства за період.

за дебетом з кредитом рахунків:		за кредитом з дебетом рахунків:	
13	«Знос (амортизація) необоротних активів»	13	«Знос (амортизація) необоротних активів»
15	«Капітальні інвестиції»	18	«Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»
18	«Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»	28	«Товари»
37	«Розрахунки з різними дебіторами»	37	«Розрахунки з різними дебіторами»
41	«Пайовий капітал»	42	«Додатковий капітал»
42	«Додатковий капітал»	94	«Інші витрати операційної діяльності»
46	«Неоплачений капітал»	97	«Інші витрати»
47	«Забезпечення майбутніх витрат і платежів»		
48	«Цільове фінансування і цільові надходження»		
53	«Довгострокові зобов'язання з оренди»		
64	«Розрахунки за податками та платежами»		
68	«Розрахунки за іншими операціями»		
74	«Інші доходи»		

Рис. 1.6. Кореспондуючі рахунки з рахунком 10 «Основні засоби» [12]

Розглянемо структуру рахунку 11 на рис. 1.7.

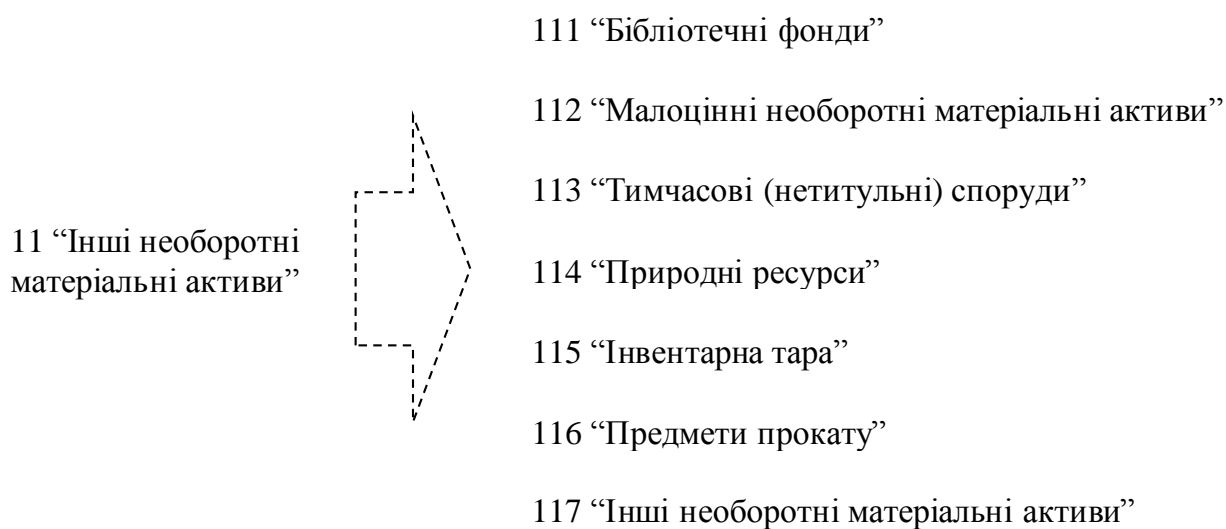

Рис. 1.7. Структура рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи»

Рахунок 11 має свої субрахунки. Деталізують облік з використанням аналітичних рахунків. При придбанні ІНМА підприємства зазвичай використовують передплату.

Наведемо типову кореспонденцію рахунків з обліку надходження та вибуття ІНМА на підприємстві (табл. 1.4).

Як бачимо, при отриманні ІНМА та зарахуванні їх на баланс за дебетом завжди відображається рахунок 11 в розрізі його субрахунків. Облік ІНМА аналогічний обліку основних засобів.

Таблиця 1.4

Типова кореспонденція рахунків з обліку надходження та вибуття ІНМА підприємства

Назва операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
1	2	3
Отримано ІНМА за договором купівлі продажу	153	631
Отримано ІНМА як частка статутного капіталу	11	46
Безкоштовно отримано ІНМА	11	42
Передано в експлуатацію ІНМА	11	153
Виведено об'єкт ІНМА з експлуатації	972	11
Списано нарахований знос ІНМА	132	11

Джерело: розроблено автором на основі [12]

Ще одним об'єктом НМА є незавершені капітальні інвестиції. Вони обліковуються на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» (рис. 1.8).

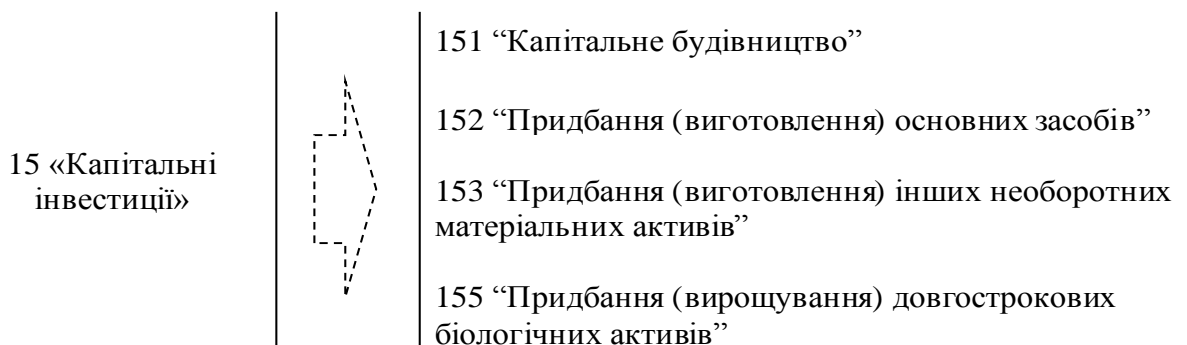

Рис. 1.8. Структура рахунку 15 «Капітальні інвестиції» [12]

Аналітичний облік об'єктів капітальних інвестицій ведеться в розрізі видів основних засобів, біологічних активів та ІНМА.

Всі об'єкти необоротних матеріальних активів піддаються зношенню тому потребують нарахування амортизації. Для цього використовують рахунок 13 “Знос необоротних активів”, а саме 131 “Знос основних засобів” та 132 “Знос інших необоротних активів”. Нараховану суму амортизації відображають на рахунках бухгалтерського обліку залежно від напрямку використання об'єктів НМА. Приклад типових бухгалтерських проведення, які пов'язані з амортизацією НМА, наведено у табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Типова кореспонденція рахунків в обліку амортизації основних засобів

Назва операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
Нарахована амортизація будівель адміністративного призначення	92	131
Нарахована амортизація виробничого обладнання	23	131
Нарахована амортизація ІНМА	23 91 92 93	132
Списано ІНМА	132	11
Списано амортизацію верстату при його вибутті	131	104
Проведена дооцінка ОЗ в сумі накопиченого зносу	411	131
Виправлено помилку у сумі амортизаційних відрахувань	92	131

Джерело: розроблено автором на основі [12]

Компанії отримують вигоду від обліку НМА, контролюючи свої активи та підтримуючи їхній стан для забезпечення належної роботи. Облік НМА дозволяє компаніям уникнути збитків, пов'язаних з нецільовим використанням та недоречним розміщенням активів, а також із зносом. Крім того, аналіз основних засобів дозволяє компаніям максимально використовувати основні засоби, заводи та обладнання.

РОЗДІЛ 2. ДЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ТОВ ТД «ЗЕРНАРИ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

ТОВ ТД «Зернари» є українським постачальником зерна, пшеничного борошна та круп найвищого гатунку та якості. Розташоване підприємство ТОВ ТД «Зернари» у місті Черкаси та входить до групи компаній ТОВ «ТОРГОВА ГРУПА ЗЕРНАРИ» з головним офісом у м. Олександрія (Кіровоградська область). група компаній «ЗЕРНАРИ» має у своєму складі більш ніж 15 тис.га землі, 3 елеватори на 108 тис.тонн. На міжнародному ринку підприємство працює вже більше 15 років та гідно представляє зернову галузь України.

Основні відомості про підприємство можна побачити в паспорті ТОВ ТД «Зернари» (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Паспорт ТОВ ТД «Зернари»

Повне найменування	Товариство з обмеженою відповідальністю
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Місце знаходження	вулиця Смілянська, 159, Черкаси, Черкаська область, 18000
Галузь	Сільське господарство
Види діяльності за КВЕД	46.38 Оптова торгівля іншими продуктами харчування, у тому числі рибою, ракоподібними та молюсками
Статутний капітал	101 000,00 грн

Джерело: розроблено автором на основі [41-42]

ТОВ ТД «Зернари» – підприємство в сфері сільського господарства. Основним видом діяльності підприємства є 46.38 Оптова торгівля іншими продуктами харчування, у тому числі рибою, ракоподібними та молюсками. Також підприємство здійснює іншу діяльність рис. 2.1.

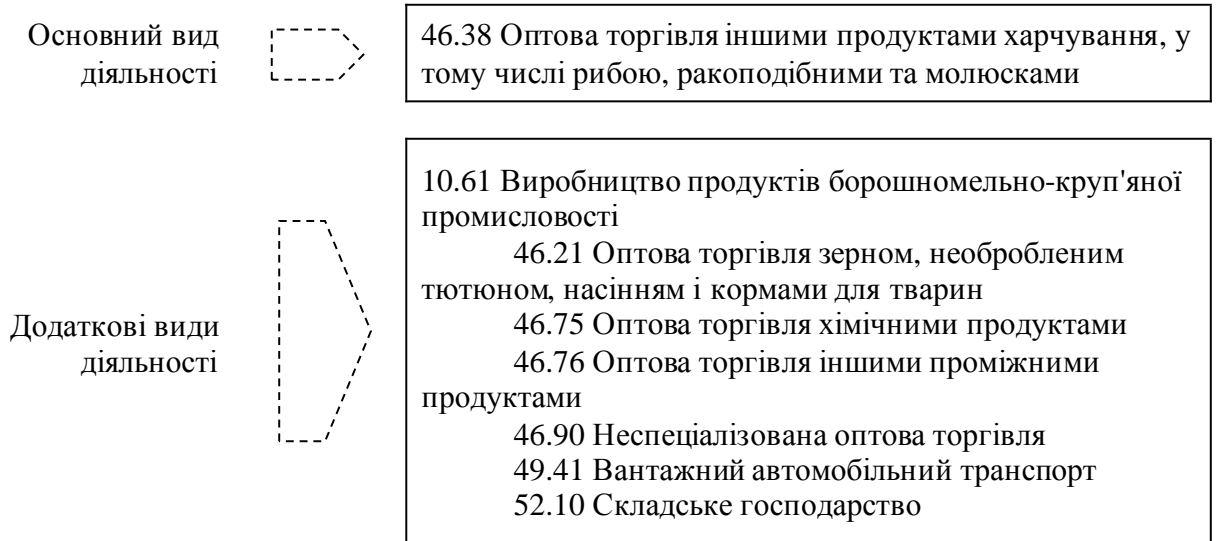

Рис. 2.1. Види діяльності ТОВ ТД «Зернарі» за КВЕД [41-42]

Метою діяльності підприємства ТОВ ТД «Зернарі» є отримання прибутку, що виникає в інтересах підприємства та його власників від провадження основної та інших видів діяльності та від здійснення інших операцій відповідно до вимог законодавства та Статуту.

У роботі з персоналом запроваджена диференційована система мотивації. Це забезпечує оптимізацію витрат. При цьому на підприємстві враховані регламентні вимоги держави. Все це дає додаткову впевненість персоналу в отриманій зарплатні плюс є додатковий мотиватор виконувати роботу понад норму задля отримання додаткового заробітку.

Організаційна структура ТОВ ТД «Зернарі» є простою та лінійною. В штаті 17 чоловік на 2023 рік, склад бухгалтерії - головний бухгалтер, заступник, касир.

Керівник підприємства координує роботу колективу, здійснює керівництво діяльністю, забезпечує виконання планових завдань, приймає та звільняє працівників, регулює систему оплати праці, формує структуру та кадрову політику, організовує збутову та маркетингову політику, представляє інтереси підприємства у органах державної влади.

Розглянемо показники роботи підприємства представимо в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Техніко-економічні показники роботи ТОВ ТД «Зернарі», тис.грн

№	Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення			
					2022/2021 (+,-)	2022/2021 (%)	2023/2022 (+,-)	2023/2022 (+,-)
1	Чистий дохід від реалізації продукції	53552,9	34971,1	64724,6	-18581,8	-34,7	29753,5	85,1
2	Інші операційні доходи		0	27,6	0,0	-	27,6	-
3	Собівартість реалізованої продукції	51710,8	34460,2	62545,7	-17250,6	-33,4	28085,5	81,5
4	Валовий прибуток	1842,1	510,9	2178,9	-1331,2	-72,3	1668,0	326,5
5	Інші операційні витрати	813,3	362,4	1429,5	-450,9	-55,4	1067,1	294,5
6	Разом витрати	52524,1	34822,6	63975,2	-17701,5	-33,7	29152,6	83,7
7	Фінансовий результат до оподаткування:	1028,8	148,5	778,2	-880,3	-85,6	629,7	424,0
8	Податок на прибуток	185,2	26,7	140,1	-158,5	-85,6	113,4	424,7
9	Чистий фінансовий результат:	843,6	121,8	638,1	-721,8	-85,6	516,3	423,9
10	Чисельність персоналу	16	16	17	0	0	+1	6,3
11	Продуктивність праці, тис.грн	3347	2185,7	3807,3	-1161,3	-34,7	1621,6	74,2
12	Необоротні активи	6,4	0	15,8	-6,4	-100,0	15,8	-
13	Оборотні активи	17049,7	15977,8	24948,6	-1071,9	-6,3	8970,8	56,1
14	Власний капітал	2436	4327,3	6158,3	1891,3	77,6	1831,0	42,3
15	Поточні зобов'язання	14620,1	11650,5	18806,1	-2969,6	-20,3	7155,6	61,4

Джерело: розраховано автором за даними додатків А-В

Бачимо, що ТОВ ТД «Зернарі» складає скорочений звіт з фінансових результатів. За даним звітом ми бачимо, що основним доходом є продаж. Підприємство скорочує реалізацію у 2022 році 18581,8 тис. грн. Або на 34,7%. Така динаміка була викликана військовою агресією росії внаслідок чого підприємство змушено було на певний період зупинити роботу, крім того

частина продукції на регулярній основі передавалась і зараз передається на потреби військових України. Витрати включають операційні та собівартість. При цьому перші у 2022 році скорочуються на 55,4%, а другі на 33,4%, що також пов'язано з загальною динамікою скорочення діяльності внаслідок війни. При цьому, якщо собівартість скоротилася на 33,4%, то реалізація на 34,7%. Це говорить про зростання собівартості одиниці продукції. Це привело до того, що валовий прибуток скоротився на 1331,2 тис. грн у 2022 році. Що також викликано скороченням реалізації та зростанням інших операційних витрат та собівартості одиниці продукції, Все це привело до того, що чистий прибуток підприємства у 2022 скоротився на 721,8 тис. грн.

Майно підприємства також скорочується у 2022. Темп приросту оборотних активів склав -6,3%, а необоротних -100%. Це говорить про скорочення діяльності через непередбачувані обставини. Щодо власного капіталу, то тут простежується його ріст у 2022. Зростання власного капіталу пов'язано з ростом нерозподіленого прибутку та статутного капіталу.

Однак пристосування до нових умов діяльності у 2023 році дало позитивний ефект. Керівництво ТОВ ТД «Зернарі» переглянуло стратегію свого розвитку та під коригувало діяльність відповідно до нових умов функціонування. Це забезпечило йому зростання реалізації у 2023 році на 85,1% або на 29753,5 тис.грн. Крім того, підприємство надавало свої основні засоби в оренду і отримало інший операційний дохід в сумі 27,6%. Незважаючи на те, що собівартість також зросла на 81,5%, валовий прибуток збільшився на 326,5%. Це говорить про скорочення собівартості саме одиниці продукції (тонни чи кілограму). Також ТОВ ТД «Зернарі» оптимізувало і решту своїх витрат, що забезпечило йому ріст результату операційної діяльності на 424% або на 629,7 тис.грн. Після сплати всіх податків ТОВ ТД «Зернарі» у 2023 році отримало чистого прибутку на суму 638,1 тис.грн, що в 6 разів вищий ніж у 2022 році.

ТОВ ТД «Зернарі» також почало відновлювати майно та ввело в експлуатацію нові основні засоби. Вартість необоротних активів зросла та склала 15,8 тис. Грн. В сумі оборотних активів також відбулись позитивні зміни: ріст на 56,8% у 2023 році. Це відбулося за рахунок зростання вартості запасів та інших оборотних активів.

Оскільки ми простежуємо зростання реалізації у 2023 році, оцінимо ліквідність балансу ТОВ ТД «Зернарі» (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Оцінка ліквідності діяльності ТОВ ТД «Зернарі» за 2021-2023 рр

№	Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Нормативне значення	Відхилення	
						2022/2021	2023/2022
1	Загальний коефіцієнт покриття	1,17	1,37	1,33	>1	0,21	-0,04
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,90	0,29	0,33	>0,5	-0,61	0,04
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,01	0,05	> 0,2	0,00	0,04
4	Частка оборотних активів у загальній сумі активів	99,96	100,00	99,94	За планом	0,04	-0,06
5	Частка виробничих запасів в оборотних активах	0,04	0,00	0,06	>0,5	-0,04	0,06

Джерело: розраховано автором за даними додатків А-В

Про стабільність ТОВ ТД «Зернарі» та можливість ведення активної діяльності в умовах недостатності кредитних коштів та зовнішніх джерел фінансування говорять непогані показники ліквідності. Так, коефіцієнт абсолютної ліквідності зростає в динаміці через ріст грошових коштів та їх еквівалентів у структурі оборотних коштів підприємства. Негативним є значення даного показника нижче нормативного. Коефіцієнт швидкої ліквідності навпаки скорочується в динаміці на 0,61 у 2022 році, що пов'язано

з ростом частки запасів через неможливість реалізації наявного продукту. Однак у 2023 реалізація зросла, запаси скоротилися і коефіцієнт швидкої ліквідності зріс на 0,04. Обернена динаміка простежується з показником загальної ліквідності, крім того його значення вище нормативного, що є позитивним для роботи підприємства.

Переважання частки оборотних активів в їх загальній сумі (99,6% у 2021 році та 99,94% у 2023), говорить про ефективну політику щодо вкладання коштів, оскільки вони постійно приносять дохід. Частка ж виробничих фондів становить 0,04% у 2020 році. Однак через оновлення основних засобів у 2023 році їх частка в загальних активах зросла до 0,06%.

На наступному етапі оцінимо показники фінансової стійкості ТОВ ТД «Зернарі» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз фінансової стійкості ТОВ ТД «Зернарі» за 2021-2023 роки

№	Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Нормативне значення	Відхилення	
						2022/2021	2023/2022
1	Коефіцієнт автономії	0,143	0,271	0,247	>0,5	0,128	-0,024
2	Маневреність робочого капіталу	1,588	2,902	3,042	За планом	1,315	0,140
3	Коефіцієнт фінансової залежності	6,002	2,692	3,054	<0,5	-3,309	0,361
4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-5,004	-1,692	-2,056	>0,5	3,312	-0,364
5	Коефіцієнт залученого капіталу	0,857	0,729	0,753	<0,5	-0,128	0,024
6	Коефіцієнт поточних зобов'язань	1,000	1,000	1,000	>0,5	0,000	0,000
7	Коефіцієнт забезпечення власними коштами	0,143	0,271	0,246	>0,1	0,128	-0,025
8	Коефіцієнт фінансової стабільності	0,167	0,371	0,327	>1	0,205	-0,044

Джерело: розраховано автором за даними додатків А-В

Коефіцієнт фінансової автономії ТОВ ТД «Зернарі» зростає у 2022 році на 0,128 та дещо скорочується у 2023 році та має значення нижче

нормативного. Так, частка власних коштів, вкладених у оборотні та необоротні кошти становить у 2021 році 0,143 або 14,3%, а у 2023 вже 0,247 або 24,7%. Така динаміка викликана зростанням частки власного капіталу у 2022 році та ростом зобов'язань у 2023. При цьому частка власних коштів, що вкладена в запаси протягом досліджуваного періоду зростає більш ніж в 3 рази.

Щодо показника фінансової залежності, то він показує нестійкість ТОВ ТД «Зернарі» у фінансовому секторі. Його значення показує позитивне прогнозування в довгостроковій перспективі. Так, у 2021 році ТОВ ТД «Зернарі» використовувало 6 грн залучених фінансових ресурсів на кожен гривню свого капіталу. У 2023 році цей показник скоротився до 3,054 грн через значно більше зростання суми власного капіталу, однак обсяг позик все ще значний.

Також ТОВ ТД «Зернарі» у 2021-2023 роках надає перевагу поточним зобов'язанням перед довгостроковими. Про це свідчить відсутність позик довгострокового характеру, однак залежність від них все ж значна. Так, у 2021 році для підприємства характерно 85,7% залученого капіталу, а у 2023 хоч показник і скоротився до 75,3% однак все ще вище нормативного значення. Крім того, про високий ризик залучення коштів у майбутньому говорить низьке значення коефіцієнта фінансової стабільності. Позитивним є зростання показника в динаміці.

Проведемо оцінку ділової активності підприємства ТОВ ТД «Зернарі» (табл. 2.5)

Таблиця 2.5

Оцінка ділової активності ТОВ ТД «Зернарі» за 2021-2023 рр.

№	Показники					Відхилення

		2021 рік	2022 рік	2023 рік	Нормативне значення	2022/2021	2023/2022
1	Фондовіддача	1299,8	848,8	967,5	Зростання	-451,0	118,7
2	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	3,1	2,2	2,6	Зростання	-1,0	0,4
3	Тривалість обороту ОбА	114,6	164,5	138,8	Скорочення	49,9	-25,7
4	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	22,0	8,1	10,5	Зростання	-13,9	2,4
5	Тривалість обороту власного капіталу	16,4	44,5	34,3	Скорочення	28,2	-10,3

Джерело: розраховано автором за даними додатків А-В

Фондовіддача ТОВ ТД «Зернарі», тобто ефективність використання основних засобів скоротилася в динаміці з 1299,8 грн до 967,5 грн. Це пов'язано з ростом вартості основних виробничих фондів. Коефіцієнт оборотності оборотних активів показує, що у 2021 році вони робили 3,1 обороти за рік, тоді як у 2022 показник скоротився до 2,6. Скорочення показника говорить про зростання періоду за який активи приносять ТОВ ТД «Зернарі» прибуток і причиною цього стало значне зростання їх вартості (двічі за період), а саме частки дебіторської заборгованості. Цей період зріс з 114,6 днів у 2021 році до 138,8 днів у 2023.

Оборотність власного капіталу також значно скоротилася у 2023 році з 22 обороти до 10,5. Це пов'язано зі зростанням суми власного капіталу у балансі підприємства ТОВ ТД «Зернарі» з меншим зростання доходу.

В цілому можемо сказати, що ТОВ ТД «Зернарі» має нестабільний фінансовий стан попри нарощення реалізації та високу залежність від позикового капіталу.

Організацію та ведення обліку, зокрема обліку необоротних матеріальних активів в ТОВ ТД «Зернарі» здійснює бухгалтерська служба, яка підпорядкована головному бухгалтеру. В ТОВ ТД «Зернарі» лінійна організація бухгалтерської служби та наведена на рис. 2.2. Головний бухгалтер є головною посадою у системі обліку, яка полягає у виконанні низки важливих завдань. Наказу про облікову політику на підприємстві не розроблено.

Рис. 2.2. Структура бухгалтерії ТОВ ТД «Зернарі»

Джерело: побудовано за даними підприємства

Бухгалтерія співпрацює з іншими підрозділами та займається плануванням діяльності, матеріальним забезпеченням, обліком, юридичними питаннями. Бухгалтер самостійно та повністю відповідає за грошові, договірні та інші документи, складає бухгалтерський баланс та інші необхідні документи.

Основними обов'язками бухгалтера ТОВ ТД «Зернарі» (дод. Г):

- Визначення структури обліку;
- Збір і обробка первинних документів;
- Вибір програмного забезпечення;
- Створення та дотримання облікової політики;
- Створення процедур та правил контролю за фінансовими операціями, а також перевірка їх дотримання;
- Реєстрація і подання податкової звітності відповідно до вимог податкового законодавства для сільськогосподарських підприємств;
- Складання фінансової звітності відповідно до національних стандартів і міжнародних стандартів фінансової звітності;
- Формування та навчання працівників бухгалтерської служби;
- Регулярна перевірка та аналіз облікової і фінансової інформації для виявлення помилок і можливостей для оптимізації фінансового стану підприємства.

- Постійне відслідковування змін у законодавстві і внесення необхідних корекцій у бухгалтерський облік та звітність;

- Залучення незалежних аудиторів для періодичного аудиту фінансової звітності та оцінки внутрішніх процесів бухгалтерського обліку.

Підприємство ТОВ ТД «Зернарі» має автоматизовану частину обліку. Програма, яка використовується на підприємстві це Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться із застосуванням комп'ютерної програми 1С:Бухгалтерія.

2.2. Первинний облік необоротних матеріальних активів

Вартість необоротних матеріальних активів ТОВ ТД «Зернарі» відображає в балансі (дод. А-В).

На підприємстві проводять облік такого виду необоротних матеріальних активів, як основні засоби. Їх первісна вартість на кінець 2023 року склала 66,9 тис. грн. В процесі експлуатації на основні засоби ТОВ ТД «Зернарі» була нарахована амортизація в сумі 51,1 тис. грн.

Постійний облік стану та руху основних засобів на ТОВ ТД «Зернарі» дозволяє проводити контроль та своєчасне документальне оформлення переміщення основних засобів, визначення та відображення витрат, своєчасне виявлення та утилізацію зношених та застарілих основних засобів.

Для правильного бухгалтерського обліку ОЗ розроблені відповідні первинні документи або підприємство самостійно розробляє форми документів. Розглянемо їх на рис. 2.3.

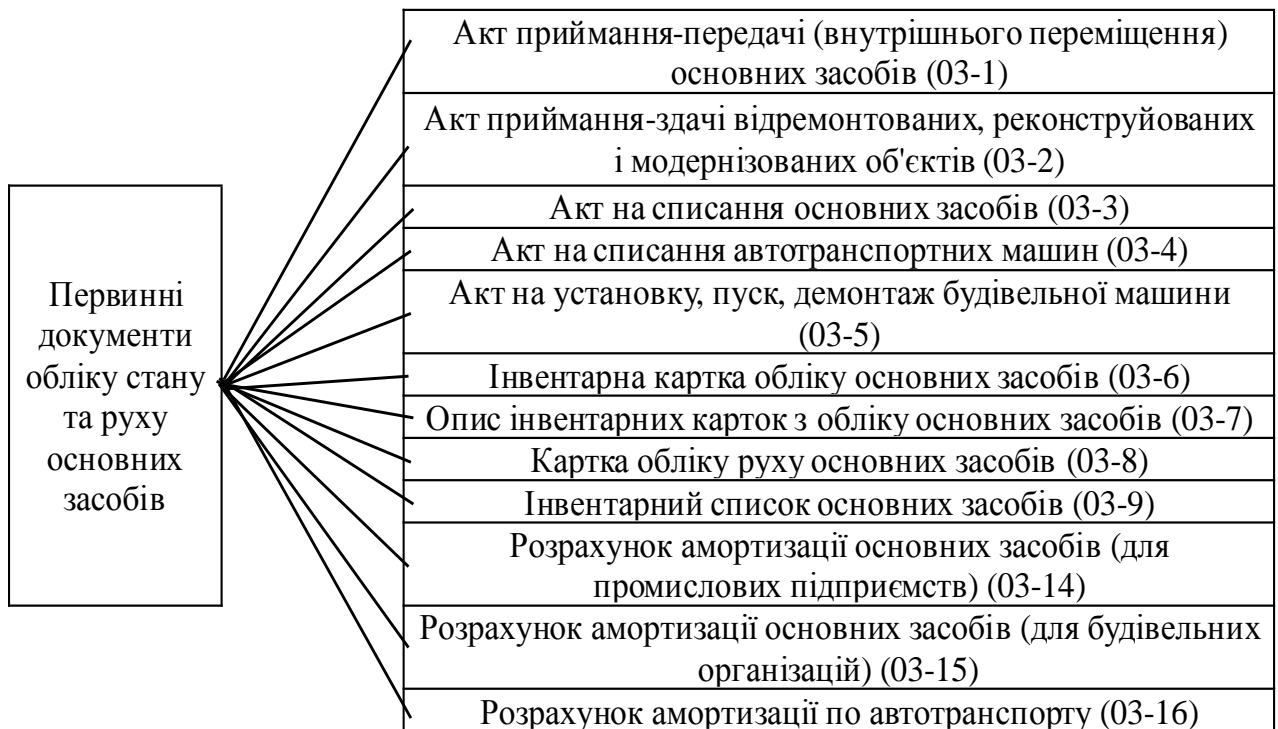

Рис. 2.3. Первинні документи для обліку стану та руху основних засобів [12; 33]

Розглянемо ці форми детальніше, так форма ОЗ-1 містить інформацію щодо:

- надходження основних засобів у склад активів підприємства;
- відбиває облік ОЗ введених в експлуатацію;
- відображає переміщення ОЗ в середині підприємства між його цехами;
- виведення ОЗ зі складу активів підприємства при їх передачі іншому підприємству.

Форма ОЗ-1 складається в одному примірнику окремо на кожен об'єкт обліку при введенні в експлуатацію ОЗ. Однак є і виключення. Так, якщо ОЗ є однотипними, мають однакову вартість та поступили протягом одного місяця може складатися один загальний акт форми ОЗ-1.

Якщо ж підприємство передає ОЗ, тобто виводить його зі свого обліку, ОЗ-1 складають в двох примірниках по одному для обох сторін (незалежно чи ОЗ передаються між цехами чи відділами, чи між окремими підприємствами).

Якщо основні засоби в процесі експлуатації вимагають ремонту бухгалтер ТОВ ТД «Зернарі» (планового чи позапланового) заповнює форму ОЗ-2. Цей акт також складається в одному примірнику, якщо ремонт проводиться в межах підприємства і в двох, якщо ремонт або модернізацію проводять сторонні організації.

Якщо основні засоби ліквідуються бухгалтер ТОВ ТД «Зернарі», складає Акт ОЗ-3 в двох примірниках. При цьому всі дані про витрати чи доходи (вартість отримана в результаті розбору ОЗ) вносяться у розділ "Розрахунок результатів списання об'єктів".

Для обліку (аналітичного) ОЗ бухгалтер ТОВ ТД «Зернарі» використовує акт форми ОЗ-6. Даний документ містить загальну інформацію про наявні основні засоби підприємства. Документ містить перелік ОЗ, їх вартість, термін експлуатації, суми амортизації, ліквідаційну вартість.

При проведенні інвентаризації основних засобів складають інвентарні описи. Для реєстрації цих описів створений документ форми ОЗ-7. Основне завдання даного документу забезпечити збереження та контроль інвентарних описів. При цьому інвентарні картки, що складені на окремі об'єкти ОЗ у конкретному відділі, реєструються у акті ОЗ-9.

Іноколи бухгалтер ТОВ ТД «Зернарі» здійснює облік вручну, тоді для обліку саме основних засобів використовують форму ОЗ-8, яка складається також в одному примірнику. Основні засоби в процесі своєї експлуатації зношуються і на них нараховується амортизація. В процесі ручного обліку розрахунок амортизації відображають у формах ОЗ-14, ОЗ-15, ОЗ-16. Заповнення цих форм є громіздким процесом та є недоліком ручного обліку.

В цілому схему документообігу обліку основних засобів на ТОВ ТД «Зернарі» можна представити на рис. 2.4.

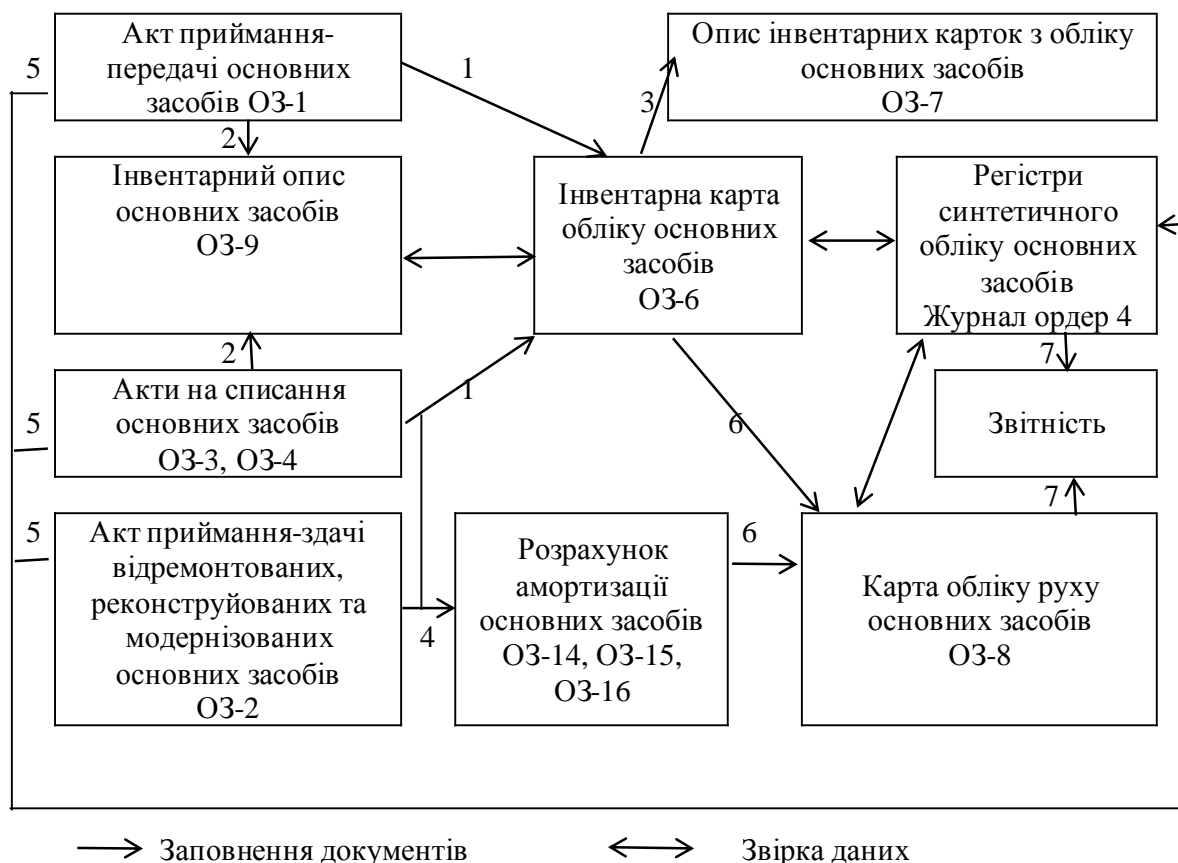

Рис. 2.4. Схема первинного обліку основних засобів ТОВ ТД «Зернарі»
 Джерело: складено за даними підприємства

Додатковими документами, що відображають інформацію про стан та рух основних засобів, які необхідні для обліку, використовують матеріали досліджень основних засобів на робочих місцях (хронометраж, фотографія), а також інформація, надана трудовим колективом.

2.3. Синтетичний та аналітичний облік необоротних матеріальних активів

За даними балансу ТОВ ТД «Зернарі» та безпосередньо даних з підприємства, на ньому проводять облік основних засобів. При цьому всі

основні засоби поділяються на будівлі, меблі, транспортні засоби, інструменти та оргтехніка.

Облік основних засобів на ТОВ ТД «Зернарі» починається з рахунку 15 «Капітальні інвестиції», а саме субрахунок 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів». На даному рахунку облікуються витрати на придбання об'єктів основних засобів за їх первісною вартістю. При цьому на кожен об'єкт основних засобів заводиться інвентарна карта.

При зарахуванні основних засобів на баланс ТОВ ТД «Зернарі» використовує рахунок 10 (рис. 2.5).

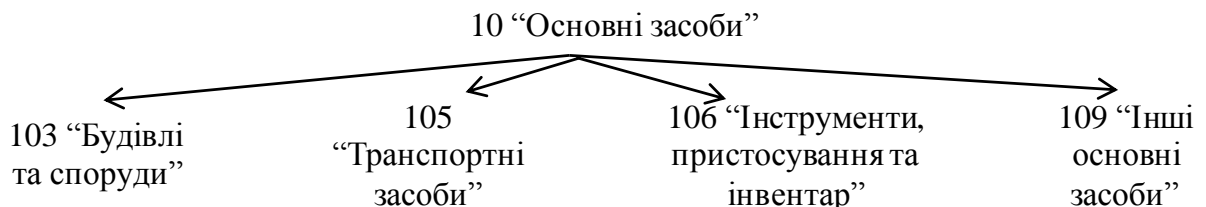

Рис. 2.5 Структура рахунку 10 «Основні засоби» ТОВ ТД «Зернарі»

На баланс ТОВ ТД «Зернарі» основні засоби зараховуються за дебетом рахунку 10 в розрізі його субрахунків. При цьому на дебет рахунку 10 відносять вартість придбаних чи модернізованих основних засобів. За кредитом рахунку 10 відображають суму основних засобів, що виведені з експлуатації. При цьому це може бути внаслідок продажу, часткової ліквідації чи зниження ціни основних засобів.

На основі наявних даних сформуємо кореспонденцію придбання ОЗ ТОВ ТД «Зернарі» (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Кореспонденція рахунків з обліку надходження основних засобів ТОВ ТД «Зернарі»

№	Зміст господарської операції	Документ	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн
			Дебет	Кредит	
1	Відображено вартість вантажного автомобіля на балансі підприємства	Акт приймання-здачі відремонтованих основних засобів	105 “Транспортні засоби”	152 “Придбання (виготовлення) основних засобів”	56000,00
2	Придбано для адміністративних потреб: - меблі - комп’ютер - оргтехніку - програмне забезпечення	Видаткова наклад	103 “Будівлі та споруди” 109 “Інші основні засоби” 109 “Інші основні засоби” 109 “Інші основні засоби”	152 “Придбання (виготовлення) основних засобів”	43000,0 25000,0 10000,0 5438,0
3	Відображена сума ПДВ		641 «Розрахунки за податками»	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”	16687,0
4	Придбано інструменти за договором	Видаткова накладна	152 “Придбання (виготовлення) основних засобів”	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”	4352,1
5	Віднесено на баланс підприємства вартість інструментів	Акт приймання-передачі основних засобів	106 “Інструменти, пристосування та інвентар”	152 “Придбання (виготовлення) основних засобів”	4352,1

Джерело: складено за даними підприємства

Як і було визначено раніше, рахунок 10 відображається в дебеті при надходженні основних засобів на підприємство. При цьому складаються документи ОЗ-1 та ОЗ-2. При введенні в експлуатацію основних засобів на кожен його вид складається інвентарна карта форми ОЗ-6. а весь їх перелік заноситься в інвентарний опис форми ОЗ-9.

Протягом року підприємство може списувати частину основних засобів чи ліквідувати.

На основі наявних даних сформуємо кореспонденцію вибуття ОЗ ТОВ ТД «Зернарі» (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Кореспонденція рахунків з обліку вибуття основних засобів ТОВ ТД
«Зернарі»

№	Зміст господарської операції	Документ	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн
			Дебет	Кредит	
1	Списано автомобіль адміністративного призначення за його залишковою вартістю	Акт на списання автотранспортних засобів	972 «Втрати від зменшення корисності активів»	105 «Транспортні засоби»	12098,0
2	Списано залишкову вартість інструментів та інвентарю	Акт на списання основних засобів	972 «Втрати від зменшення корисності активів»	109 «Інші основні засоби»	283,0
3	Списано вартість стола адміністративного призначення	Акт на списання основних засобів	972 «Втрати від зменшення корисності активів»	109 «Інші основні засоби»	546,0
4	Ліквідовано комп'ютерну техніку за її ліквідаційною вартістю	Акт на списання основних засобів	972 «Втрати від зменшення корисності активів»	109 «Інші основні засоби»	1298,0
5	Списано витрати на фінансові результати	Журнал ордер 4	793 «Результат від іншої діяльності»	972 «Втрати від зменшення корисності активів»	14225,0

Джерело: складено за даними підприємства

Бачимо, що рахунок 10 відображається в кредиті при вибутті чи ліквідації основних засобів.. При цьому складаються документи ОЗ-3 та ОЗ-4.

Всі зміни у вартості основних засобів заносять до журналу ордеру 4 та Карту обліку руху основних засобів. Дані з цих документів мають збігатися та відбивати рух за період. В кінці року суми в ОЗ-8 та ЖО 4 переносять у

фінансову звітність підприємства. Всі витрати пов'язані з вибуттям основних засобів з підприємства відносять на фінансовий результат від іншої діяльності.

Експлуатація основних засобів приводить до їх зношеності. Для цього ТОВ ТД «Зернарі» нараховує амортизацію на ОЗ та відображає суму зносу у балансі. Для нарахування амортизації на підприємстві використовується рахунок 131.

На основі наявних даних сформуємо кореспонденцію вибуття ОЗ ТОВ ТД «Зернарі» (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Кореспонденція рахунків з нарахування амортизації основних засобів
ТОВ ТД «Зернарі»

№	Зміст господарської операції	Документ	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн
			Дебет	Кредит	
1	Нарахована амортизація на вантажний автомобіль	Розрахунок амортизації по основних засобах	91 “Загальновиробничі витрати”	131 “Знос основних засобів”	12098,0
2	Нараховано амортизацію на адміністративну будівлю	Розрахунок амортизації по основних засобах	92 “Адміністративні витрати”	131 “Знос основних засобів”	2300,0
3	Списано знос комп'ютерної техніки	Розрахунок амортизації по основних засобах	131 “Знос основних засобів”	109 “Інші основні засоби”	1200,0
4	Проведена дооцінка ОЗ у сумі зносу	Розрахунок амортизації по основних засобах	411 “Дооцінка (уцінка) основних засобів”	131 “Знос основних засобів”	1298,0

Джерело: складено за даними підприємства

Сума зносу відображається у звіті про фінансові результати та балансі. Оскільки, підприємство ТОВ ТД «Зернарі» складає скорочений звіт про фінансові результати, то суму зносу ми можемо побачити лише у Балансі підприємства. А саме в рядку 1012.

Розглядаючи баланс підприємства ТОВ ТД «Зернарі» можна простежити, що у 2021 та 2022 роках і на початок і на кінець первісна вартість

основних засобів була рівна нарахованому зносу, тобто залишкова вартість була рівна 0. Це відбулося через те, що бухгалтер ТОВ ТД «Зернарі» проводив облік основних засобів без їх дооцінки. Такий підхід обліку називається кількісним. При цьому, основні засоби ТОВ ТД «Зернарі» були повністю з амортизовані у 2021-2022 роках і в подальшому при їх використанні амортизація не нараховується. А це означає, що фактично основні засоби не впливали на фінансовий результат діяльності, однак приносили економічну вигоду для підприємства. І це є недоліком того, що на підприємстві не розроблений Наказ про облікову політику, який би містив інформацію про амортизацію ОЗ та строки їх корисного використання. Крім того, немає навіть акту розпорядження керівника, який би містив перелік особливостей обліку та амортизації основних засобів. У 2023 році ми простежуємо наявність залишкової вартості основних засобів, однак і сума нарахованого зносу значна. Це відбулося за рахунок введення в експлуатацію нового вантажного автомобіля, амортизацію на який бухгалтер буде нараховувати протягом 2023-2024 років використовуючи метод прискореного зменшення залишкової вартості.

Основні засоби на підприємстві ТОВ ТД «Зернарі» піддаються обов'язковій інвентаризації. Для проведення інвентаризації підприємство використовує типові форми реєстрації. Однак, оскільки для обліку основних засобів бухгалтер використовує кількісний метод обліку, то такі форми не відображають коректно інформацію про їх наявність та облік, тому потребують вдосконалення.

Під час інвентаризації ОЗ на ТОВ ТД «Зернарі» зазвичай перевіряються такі твердження:

- існування: відображені на балансі ОЗ дійсно існують на звітну дату.
- оцінка: залишки ОЗ дійсно відображають їх фактичну економічну вартість на звітну дату.
- повнота: усі операції з ОЗ, які мали бути зафіксовані, були зафіксовані.

- права і зобов'язання: клієнт має право власності на ОЗ на звітну дату.

Твердження щодо існування та оцінки є найбільш релевантними твердженнями під час інвентаризації ОЗ. На основі проведеного аналізу складемо узагальнювальну таблицю (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Сутність та характеристика процесу проведення інвентаризації
основних засобів ТОВ ТД «Зернарі»

Економічна сутність	Інвентаризація ОЗ
Мета та завдання	Визначення фактичної наявності основних засобів та їх первісної вартості
Випадки та терміни проведення	Двічі на рік: на початок та в середині року.
Послідовність проведення	Перевірка проводилась шляхом фактичного підрахунку наявності машинного складу та їх первісної вартості
Учасники процесу	директор товариства, керуючий складом та рахівник
Документальне оформлення	Інвентаризаційний опис ОЗ

Стан основних засобів має важливе значення для ефективної роботи підприємства. Тому облік та аудит стану та фактичної наявності необоротних активів також є важливим. Стан необоротних активів відображає їх строк корисного використання, тобто передбачуваний період часу, протягом якого підприємство буде їх використовувати, або з їх допомогою буде виготовлено очікуваний обсяг продукції (робіт, послуг). Тому їх інвентаризація дозволяє вчасно виявити проблеми та розбіжності.

2.4. Удосконалення обліку наявності та руху необоротних матеріальних активів

Оцінка обліку необоротних матеріальних активів на ТОВ ТД «Зернарі» показав, що підприємство проводить облік лише основних засобів. Однак даний облік потребує вдосконалення (рис. 2.6).

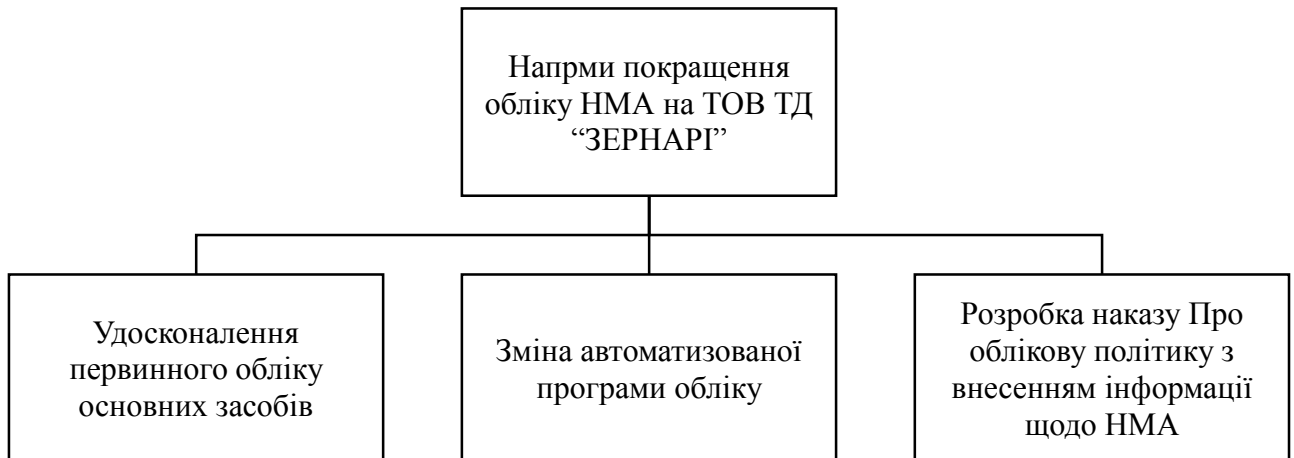

Рис. 2.6. Напрями вдосконалення обліку необоротних матеріальних активів на ТОВ ТД «Зернарі»

Перш за все необхідно розробити Наказ про облікову політику. Зокрема він має містити інформацію про:

- процедуру визнання об'єктів необоротних матеріальних активів;
- термін корисного використання активів та метод нарахування амортизації;
- дані про причини вибуття та переоцінку необоротних матеріальних активів.

Так, варто зазначити, що визнавати матеріальним необоротний актив варто такий актив, який має фізичну форму. При цьому, якщо строк корисного використання не вказано в правовстановлюючих документах, такий строк має становити 5-10 років.

Для нарахування амортизації необоротних матеріальних активів варто визначити один метод, який варто використовувати завжди. Таким методом

може бути прямолінійний або прискореного зменшення залишкової вартості. При цьому варто встановити ліквідаційну вартість таких активів на рівні 0.

Також варто визначити переоцінку необоротних матеріальних активів або встановити їх переоцінку на основі наказу керівника підприємства.

В процесі дослідження ми визначили, що основні фонди важливі для підприємства ТОВ ТД «Зернарі» з кількох причин. Вони можуть:

- Допомогати компанії надавати послуги, товари клієнтам та отримувати дохід;
- Інформувати кредиторів та інвесторів про фінансовий стан компанії; і
- Вказувати, що бізнес може бути в режимі швидкого зростання.

При обліку основних засобів особливе значення має вчасна та достовірна інформація про їх стан, рух та наявність. Тому тут важливе значення набувають первинні документи обліку. ТОВ ТД «Зернарі» для цього використовує типові форми, однак вони не містять повної та необхідної інформації виходячи з особливостей їх обліку для підприємства. Так, аналіз документів обліку ОЗ на ТОВ ТД «Зернарі» показав, що підприємство використовує форму ОЗ-6. В ній можна знайти всю інформацію про наявні на підприємстві ОЗ, а оскільки підприємство не складає Приміток до фінансової звітності, то він є основним при обліку ОЗ,

Дослідження форми ОЗ-6, показало, що форма містить дані, що не несуть ніякої інформації у випадку з ОЗ підприємства, тому пропонуємо внести наступні зміни:

1. Варто видалити такі елементи, як балансова вартість, норма амортизаційних відрахувань, витрати на капітальний ремонт, придбання, добудування та модернізація, ремонт.

2. При цьому варто додати такі елементи, як справедлива вартість ОЗ, група, строк корисного використання, метод нарахування амортизації, надходження, витрати на поліпшення, витрати на підтримку об'єкта в робочому стані, дооцінка.

Виходячи з цього, нова форма ОЗ-6, яка може використовуватись на ТОВ ТД «Зернарі» матиме наступний вигляд (дод. Д). Запропонована форма спростить облік основних засобів на підприємстві та буде надавати більше інформації про їх стан.

Крім того, варто додати додаток до інвентаризаційного опису (дод. Е), який містив би наступну інформацію:

- Інформацію про придатність об'єкта до експлуатації (термін використання, назву, дату введення та виведення, первісну вартість, потреба в ремонті).

- Інформацію про ризики пов'язані з використанням об'єкта (вид ризику, вартість ремонту, вартість відновлення, сума дооцінки та можливих втрат).

Це допоможе уникнути плутанини з обліком основних засобів на ТОВ ТД «Зернарі», забезпечить контроль та прогнозування їх стану, надасть інформацію про відновлення ОЗ та буде найбільш повно відображати інформацію про їх рух.

Наступним елементом вдосконалення обліку необоротних матеріальних активів є заміна програми обліку. Оскільки підприємство використовує програму, розробником якої є країна агресор це є недопустимо. Тому варто замінити програму на «MASTER:Бухгалтерія». Розробником даної програми є українська компанія IT-Enterprise, яка вже понад 30 років працює на ринку програмних продуктів. Програма розроблена під специфіку діяльності малих підприємств агросектору. Програма містить в собі основні операції обліку малих підприємств, зокрема і обліку основних засобів.

Заміна програми не потребує додаткових вкладень, оскільки базові установки є безкоштовними. Крім того, програма за своїм використанням не є дорожчою ніж використовувана на підприємстві.

Основні переваги використання програми «MASTER:Бухгалтерія» можна побачити на рис. 2.7.

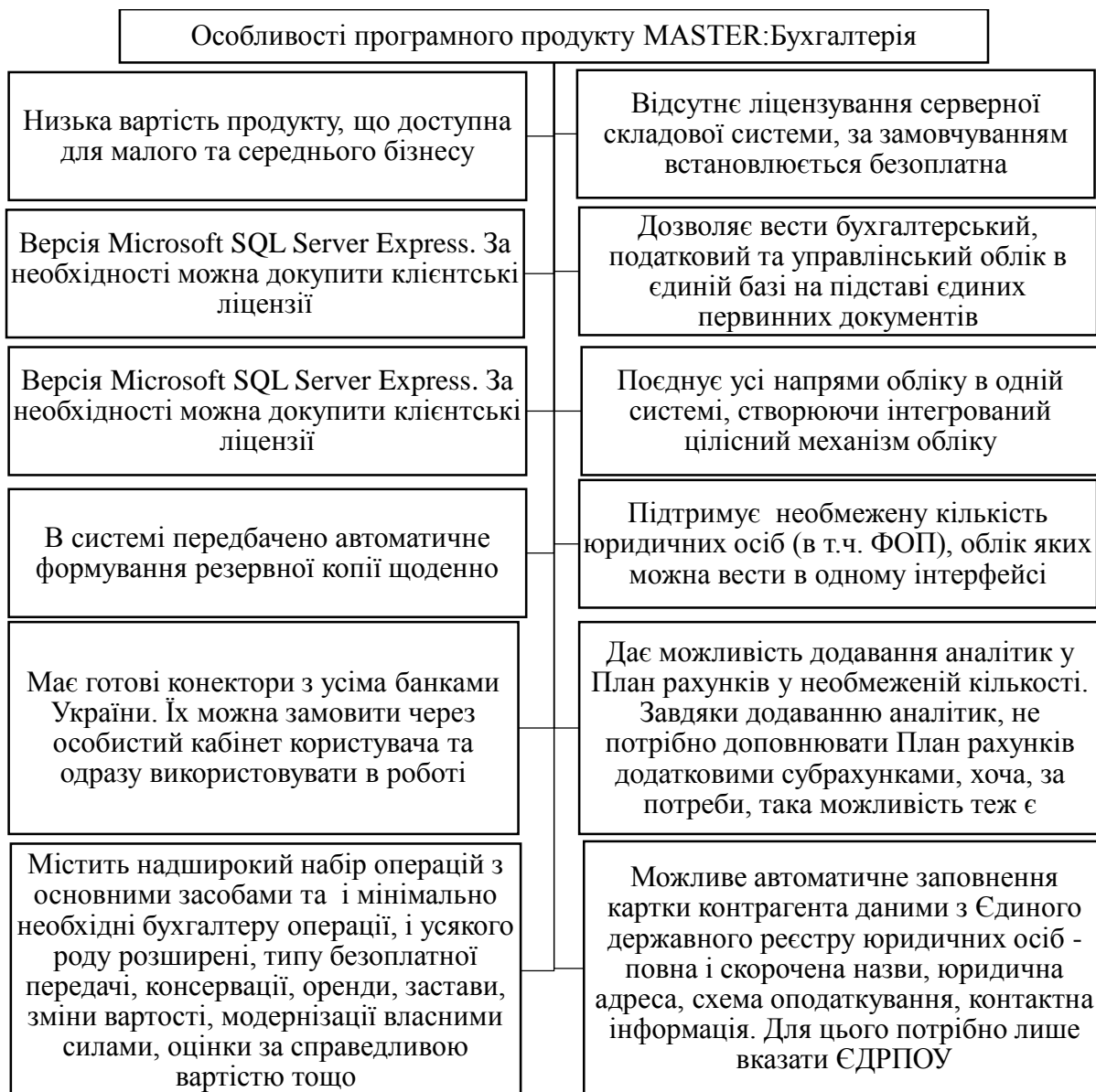

Рис. 2.7. Особливості системи MASTER:Бухгалтерія» [3; 50]

Використання «MASTER:Бухгалтерія» на ТОВ ТД «Зернарі» дозволить: покращити якість даних, поліпшити ведення обліку, допоможе в дотриманні нормативних вимог і звітності, забезпечить дотримання внутрішнього контролю, спростить обмін інформацією і співпрацю з іншими організаціями.

Застосування запропонованого програмного комплексу облікового процесу нематеріальних активів дозволить підвищити оперативність обробки

інформації. Так, впродовж кількох хвилин можуть підготуватися різноманітні детальні розрахунки та показники, потрібні для прийняття вірних управлінських рішень стосовно грошових коштів.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ НА ТОВ ТД “ЗЕРНАРІ”

3.1. Методика проведення аналізу необоротних матеріальних активів

В оціночному аналізі бізнесу оцінка основних фондів є важливим вихідним матеріалом для нормалізації звіту про фінансове становище (балансу), важливим аналітичним кроком щодо справедливої ринкової вартості суб'єктів господарювання. Міжнародні стандарти фінансової звітності вимагають, щоб компанії, які прийняли модель переоцінки своїх основних фондів, щорічно переоцінювали основні засоби, щоб визначити їхню справедливу ринкову вартість для фінансової звітності.

Аналіз активів – це процес ідентифікації та аналізу активів підприємства чи організації. Аналіз активів може допомогти бізнесу визначити й оцінити ризики, пов'язані з його активами, а також визначити, які активи є найціннішими та їх слід зберегти. Зокрема, аналіз активів:

- це процес ідентифікації та аналізу активів підприємства чи організації;
- може допомогти бізнесу визначити й оцінити ризики, пов'язані з його активами, а також визначити, які активи є найціннішими та їх слід зберегти.

Аналіз активів – це процес аналізу стану та ефективності використання активів компанії для прийняття рішень щодо того, інвестувати чи продавати ці активи. Проведення аналізу активів може отримати багато переваг [14; 43; 49].

В цілому ж аналіз необоротних матеріальних активів доцільно проводити за такою схемою (рис. 3.1).

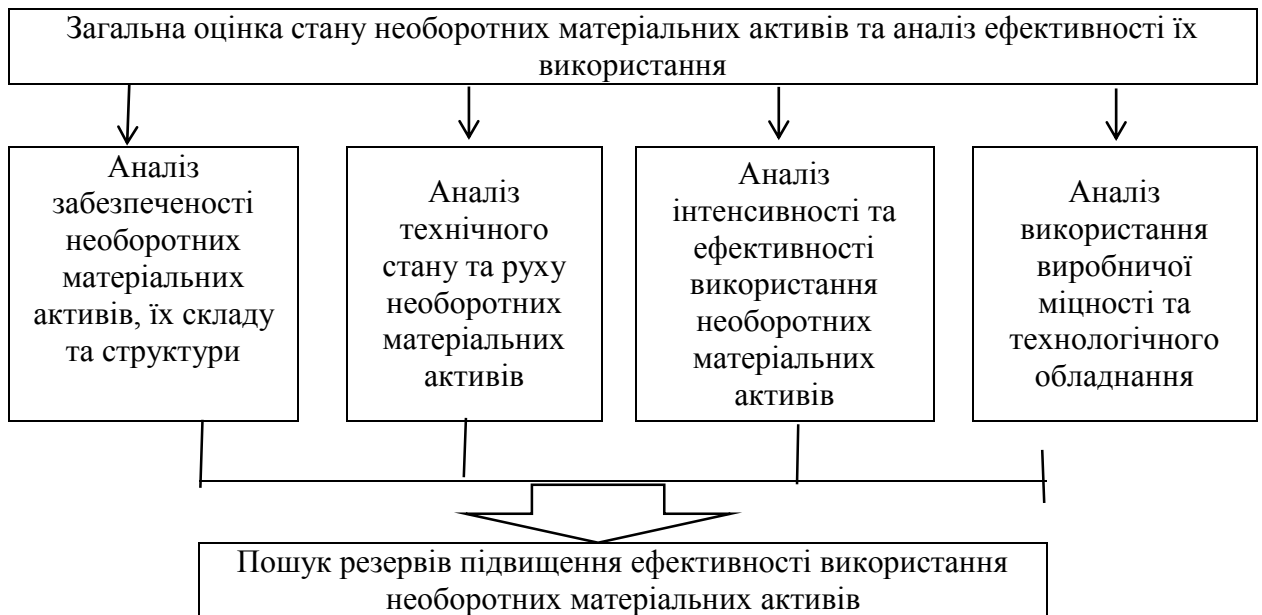

Рис. 3.1. Загальна схема аналізу необоротних матеріальних активів
Джерело: узагальнено на основі [14; 43]

Розгляд методики оцінки ефективності формування та використання необоротних матеріальних активів є важливим елементом оцінки діяльності підприємства загалом. Така оцінка передбачає розрахунок абсолютних та відносних показників. В процесі дослідження ми використаємо дві групи показників [43].

Так, абсолютні показники оцінки ефективності основних та оборотних фондів передбачають аналіз складу та динаміки обсягу основних фондів. При цьому варто враховувати їх види. Таку оцінку проводять з використанням горизонтального та вертикального аналізу.

Горизонтальний аналіз передбачає розрахунок процентних змін за один або більше років у порівнянні з сумою базового року. А вертикальний аналіз вимагає, щоб цифри, що відображають вартість необоротних матеріальних активів були перераховані у відсотках від базової суми. Варто зауважити, що однакова інформація використовувалася як для

горизонтального, так і для вертикального аналізу, але результати відрізняються через те, як порівнюються суми [14].

Відносні показники передбачають оцінку ефективності використання, стану та забезпеченості основними фондами на основі розрахунків відповідних коефіцієнтів.

До показників стану використання необоротних матеріальних активів відносять показники: зносу; придатності; оновлення; вибуття (приросту) НМА [1, 5, 7].

До показників забезпеченості основними засобами, належать: фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства.

До показників, які характеризують ефективність використання необоротних матеріальних активів, належать: фондоддача, рентабельність основних засобів, сума прибутку на одну гривню необоротних матеріальних активів.

Методику розрахунку даних показників представимо в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Методика розрахунку відносних показників оцінки необоротних матеріальних активів

Показник	Методика розрахунку
Коефіцієнт зносу	Знос/Основні фонди
Коефіцієнт придатності	1 - Коефіцієнт зносу
Коефіцієнт оновлення	Уведені ОФ/Основні фонди
Коефіцієнт вибуття/приросту	Виведені ОФ/Основні фонди
Коефіцієнт оборотності основних фондів	Чистий обсяг реалізації / Середньорічна вартість основних фондів
Фондомісткість	Основні фонди/Виручка від реалізації
Фондоозброєність	Основні фонди/Чисельність працівників
Коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства	Основні фонди/ Вартість майна підприємства
Фондоддача	1/Фондомісткість
Рентабельність основних засобів	Прибуток / Середньорічна вартість основних фондів *

	100
Сума прибутку на одну гривню основних засобів	Прибуток/Основні фонди

Джерело: розроблено автором на основі [14; 43-49]

Аналіз необоротних активів — це процес, який використовується у фінансах і бухгалтерському обліку для визначення та вимірювання економічної вартості активів, якими володіє організація. Процес починається з ідентифікації активів. Аналіз активів можна використовувати для оцінки фінансового стану організації, прийняття рішень про те, які активи продати, або планування майбутніх інвестицій.

З аналізом необоротних активів пов'язано багато проблем. Перший виклик полягає в тому, що багато активів нелегко оцінити. Наприклад, компанія може володіти землею, але важко визначити вартість землі. Ці виклики можуть призвести до кількох проблем під час спроби оцінити актив.

По-перше, може бути важко знайти точну ціну, за якою продати актив.

По-друге, може бути важко знайти точну ціну, за якою інвестувати в актив.

По-третє, може бути важко визначити, скільки грошей потрібно витратити на актив.

По-четверте, може бути важко зрозуміти, коли актив коштує менше, ніж вкладені в нього гроші.

По-п'яте, може бути важко зрозуміти, коли актив коштує більше, ніж вкладені в нього гроші.

Є кілька способів обійти ці проблеми. Наприклад, компанія може використовувати історичні дані для оцінки цін, за якими актив було продано або інвестовано в минулому. Компанія також може використовувати ринкові дані для оцінки цін, за якими актив може бути проданий або інвестований у майбутньому. Компанія також може використовувати математичні моделі для оцінки цін, за якими актив може бути проданий або інвестований у майбутньому.

Аналіз необоротних матеріальних активів є складним процесом, але він важливий для підприємств у сфері фінансів і бухгалтерського обліку.

3.2. Аналіз наявності, структури, руху та технічного стану необоротних матеріальних активів підприємства

Досліджуючи облік необоротних матеріальних активів на ТОВ ТД «Зернарі» ми побачили, що підприємство проводить облік лише основних засобів. Тому проведемо аналіз наявності, структури, руху та технічного стану саме основних засобів.

Для початку розглянемо наявність основних засобів та динаміку їх зміни на ТОВ ТД «Зернарі» (рис. 3.1.).

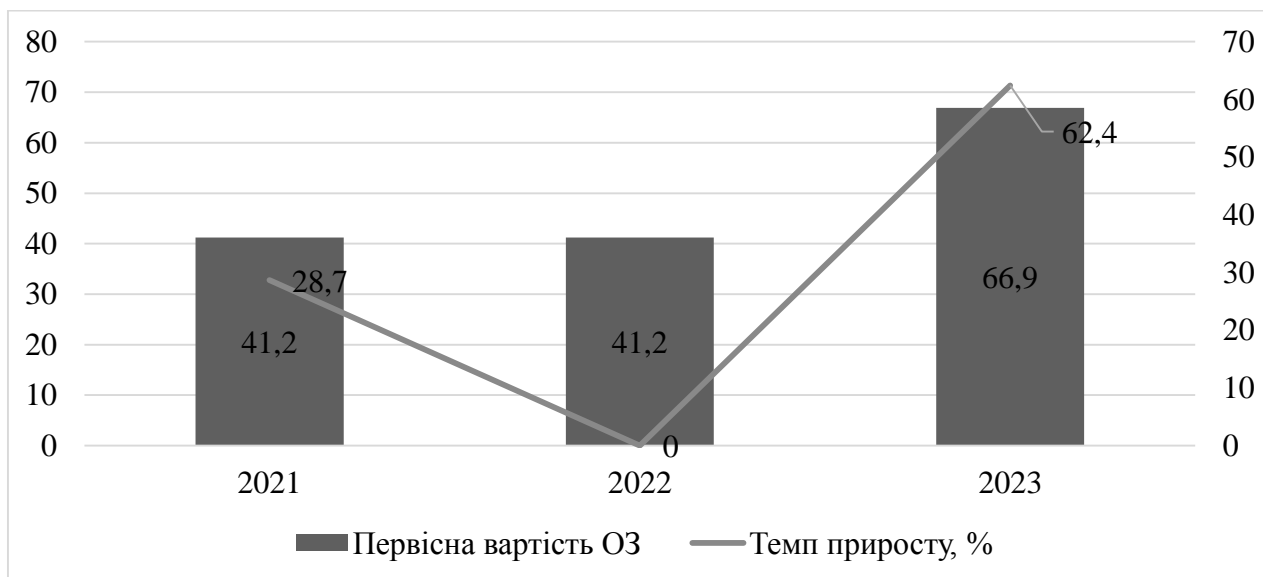

Рис. 3.1. Наявність основних засобів на ТОВ ТД «Зернарі», тис. грн
Джерело: складено автором на основі дод. А-В

З рисунку ми простежуємо зростання первісної вартості основних засобів підприємства. У 2021 році темп приросту склав 28,7%, а у 2023 – 62,4%. При цьому протягом 2022 року вартість основних засобів

досліджуваного підприємства не змінилася. Це було пов'язано з тим, що підприємство, як і вся країна, стикнулося з непередбачуваними обставинами. Тому протягом року не проводило ніяких маніпуляцій з основними засобами, а користувалося наявними. Разом з тим протягом 2023 року за даними підприємства воно придбало та ввело в експлуатацію вантажний автомобіль та оновило деяку оргтехніку, що привело до зростання вартості основних засобів у балансі.

Виконаємо аналіз структури основних фондів на підприємстві ТОВ ТД «Зернарі». Для цього сформуємо табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Структура основних засобів підприємства ТОВ ТД «Зернарі» за 2021-2023 рр., тис. грн

№	Найменування основних засобів	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення			
					2022/2021 (+,-)	2022/2021 (%)	2023/2022 (+,-)	2023/2022 (+,-)
1	транспортні засоби	25,6	25,6	48,5	0	0	22,9	89,5
2	Інструменти пристосування та інвентар	10,2	10,2	7,5	0	0	-2,7	-26,5
3	інші	5,4	5,4	6,4	0	0	1	18,5
4	Усього	41,2	41,2	62,4	0	0	21,2	51,5

Джерело: складено автором за даними підприємства

За даними балансу (дод. А-В), бачимо, що основні засоби підприємства ТОВ ТД «Зернарі» відображаються за первісною вартістю. При цьому їх вартість за 2021-2022 роки не змінюється. Також, підприємство протягом 2021-2022 років не вводило в експлуатацію нових та не виводило старих основних засобів, тому ніяких змін не простежується. Основними видами основних засобів підприємства є:

- транспортні засоби: їх вартість зростає у 2023 році на 89,5%;

- інструменти, пристосування та інвентар: їх вартість у 2023 році скорочується на 26,5%;

- інші основні фонди: їх вартість зросла на 18,5% у 2023 році.

Щодо структури основних засобів, то більша частина належить транспортним засобам підприємства, якими воно забезпечує доставку своєї продукції (рис. 3.2.) .

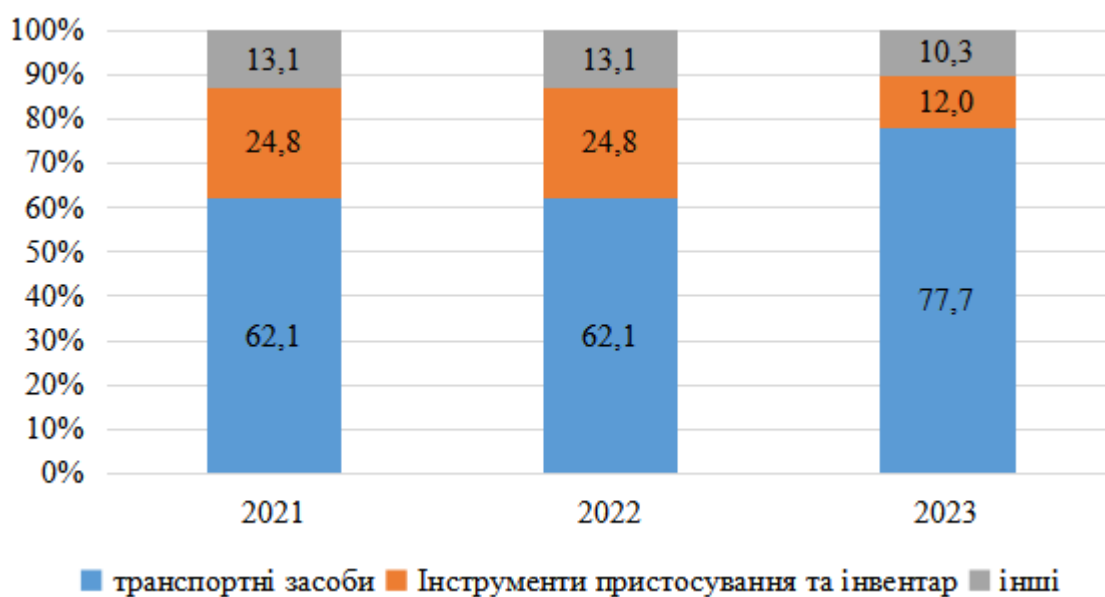

Рис. 3.2. Структура основних засобів ТОВ ТД «Зернарі» у 2021-2023 роках, %

Джерело: складено автором за даними підприємства

Так, частка транспортних засобів у структурі основних фондів досліджуваного підприємства зростає з 62,1% у 2021-2022 роках до 77,7% у 2023 році. Разом з тим попри зростання вартості інших основних засобів, їх частка у структурі скорочується з 13,1% до 10,3%.

Далі розглянемо рух основних засобів на підприємстві. Для цього сформуємо табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Аналіз руху основних засобів підприємства ТОВ ТД «Зернарі» за 2021-2023 рр., тис. грн

№	Найменування основних засобів	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення			
					2022/2021 (+,-)	2022/2021 (%)	2023/2022 (+,-)	2023/2022 (+,-)
1	Вартість основних засобів на поч.року	32	41,2	41,2	9,2	28,75	0	0
2	Надійшло за рік	9,2	0	25,7	-9,2	-100	25,7	-
3	Вибуло за рік	0	0	0	-	-	-	-
4	Залишок основних засобів на кін. року	41,2	41,2	66,9	0	0	25,7	62,4

Джерело: складено автором за даними підприємства

Простежуємо зростання первісної вартості основних засобів на початок 2022 року на 9,2 тис. грн або на 28,75%. При цьому обсяг введених основних засобів у 2021 році склав 9,2 тис. грн. У 2023 році було введено основних засобів ще на 25,7 тис. грн. В цілому ж первісна вартість основних засобів на кінець 2023 року склав 66,9 тис. Грн.

Як ми визначили у пункті 3.1, до показників стану та забезпеченості основними фондами відносять показники: зносу; придатності; оновлення; вибуття, фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства. Проведемо їх розрахунок та аналіз (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Аналіз стану та забезпеченості основними фондами ТОВ ТД «Зернарі» за 2021-2023 рр.

№	Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Нормативне значення	Відхилення	
						2022/2021	2023/2022
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	1,0	1,0	0,8	<0,64	0	-0,2

2	Коефіцієнт придатності	0,0	0,0	0,2	>0,5	0	0,2
3	Коефіцієнт оновлення	0,2	0	0,4	Зростання	-0,2	-0,9
4	Коефіцієнт вибуття	0,0	0	0,2	Скорочення	0	-0,6
5	Коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства	0,002	0,003	0,002	Зростання	0,001	-0,001

Джерело: розраховано автором за даними дод. А-В

Через особливу систему обліку та нарахування зносу на основні фонду на досліджуваному підприємстві, коефіцієнт зносу становить 1 у 2021-2022 роках та 0.8 або 80% у 2023 році. Однак це не говорить про високий знос фондів підприємства. Це відбувається за рахунок повного амортизування основних засобів протягом року.

На підприємстві простежується оновлення основних засобів у 2023 році на 40%, при цьому 20% основних фондів вибуло за 2023 рік.

Аналіз забезпеченості ТОВ ТД «Зернарі» основними засобами показує, що їх реальна вартість у майні в динаміці не змінюється і становить 0,002 або 0,2%. Незначне зростання до 0,3% простежується у 2022 році. Аналіз вихідних даних (дод. А-В) дає можливість зробити висновок, що відбулося це за рахунок скорочення вартості майна підприємства у 2022 році.

Аналіз наявності, структури, руху та технічного стану необоротних матеріальних активів підприємства ТОВ ТД «Зернарі» показав достатню їх кількість на малому підприємстві. Забезпеченість основними засобами на підприємстві зростає. Через те, що на підприємстві амортизують всю вартість основних засобів протягом одного року, аналіз показав високий ступінь їх зносу. Однак за даними підприємства це не зовсім так. Частка основних засобів у майні підприємства незначна і становить менше пів відсотка. Однак таке значення також пов'язано з особливостями ведення діяльності. А саме

через те, що підприємство проводить оптову торгівлю, то основні кошти направляються на закупівлю товарів та формування запасів. При цьому підприємство не має власного складу, а користується орендованим. Тому в перспективі варто розглянути можливість побудови чи купівлі складу. Це забезпечить підприємству в перспективі скоротити відток прибутку на оплату оренди (при цьому варто врахувати, що оренда зростає під впливом зміни економічної ситуації в країні).

3.3. Аналіз ефективності використання необоротних матеріальних активів підприємства

На наступному етапі оцінимо ефективність використання необоротних матеріальних активів на ТОВ ТД «Зернарі», а саме основних засобів. Для цього розрахуємо відповідні коефіцієнти, що зазначені в пункті 3.1 та проведемо їх аналіз (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Оцінка ефективності використання основних засобів на ТОВ ТД
«Зернарі» за 2021-2023 рр.

№	Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Нормативне значення	Відхилення	
						2022/2021	2023/2022
1	Фондовіддача	1463,2	848,8	1249,5	Зростання	-614,4	400,7
2	Рентабельність основних засобів	2304,9	295,6	1231,9	>20%	-2009,3	936,2
3	Сума прибутку на одну гривню основних засобів	23,0	3,0	12,3	Зростання	-20,1	9,4
4	Фондомісткість	0,0007	0,0012	0,0008	Скорочення	0,0005	-0,0004
5	Фондоозброєність, тис. грн	2,3	2,6	3,0	Зростання	0,3	0,5

Джерело: розраховано автором за даними дод. А-В

Ефективність використання основних засобів відображає їх фондovіддача. Це також виявляється корисним для визначення того, як такі активи використовуються оптимально для отримання прибутку.

Як правило, низький коефіцієнт фондovіддачі активів свідчить про те, що компанія не використовує свої необоротні активи оптимальним чином. З іншого боку, високий коефіцієнт означає оптимальне використання зазначених активів. Слід зазначити, що такі фактори, як варіація віку та стану необоротних активів у різних підприємств, як правило, впливають на тлумачення цього коефіцієнта. Наприклад, незалежно від рівня продажів, фірма зі старими та зношеними необоротними активами матиме вищий коефіцієнт фондovіддачі порівняно з фірмою з новими активами.

Фондовіддача основних засобів у 2022 році скорочується на 614,4 грн. Однак знову зростає на 400,7 грн. у 2023 році. Це є позитивним для підприємства і відбулося за рахунок нарощення прибутковості діяльності. Негативним є скорочення фондovіддачі в динаміці. Так, якщо у 2021 році одиниця основних фондів приносила 1463,2 грн прибутку підприємству, то у 2023 році цей показник скоротився до 1249,5 грн.

Позитивним для підприємства є також високий рівень рентабельності основних фондів. Однак негативним є скорочення частки ОЗ у чистому прибутку. Так, на одиницю основних засобів ТОВ ТД «Зернарі» припадає у 2021 році 23 грн чистого прибутку. Тоді як у 2023 році лише 12,3 грн. причиною такої динаміки стало скорочення чистого прибутку через ріст інших операційних витрат та собівартості одиниці продукції у 2023 році, а саме транспортних витрат.

Позитивним є зменшення фондомісткості основних засобів у 2023 році, однак в динаміці цей показник зростає. Так, ще у 2021 році для виробництва та реалізації одиниці продукції було задіяно 0,0007 грн вартості основних засобів, то у 2023 цей показник зріс до 0,0008.

Позитивним фактором для роботи підприємства є зростання фондоозброєності. Тобто забезпеченість працівників підприємства основними засобами зростає. Так, якщо ще у 2021 році на одного працівника припадало 2,3 тис. грн вартості основних засобів, то у 2023 році цей показник зріс до 3 тис. грн за рахунок введення в експлуатацію нових основних засобів.

Найважливішим показником, що характеризує ефективність використання основних фондів на підприємстві є коефіцієнт оборотності основних засобів. Він допомагає оцінити операційну ефективність компанії. Високий коефіцієнт вказує на те, що компанія ефективно використовує свої основні засоби для отримання доходу, тоді як низький коефіцієнт вказує на те, що компанія може мати неефективні процеси або недостатньо використовуються основні засоби. Крім того, розуміння даного коефіцієнта допомагає визначити тенденції та закономірності в роботі компанії з часом. З точки зору інвесторів, це важливий показник для оцінки потенційної прибутковості компанії.

Розглянемо його динаміку на рис. 3.4.

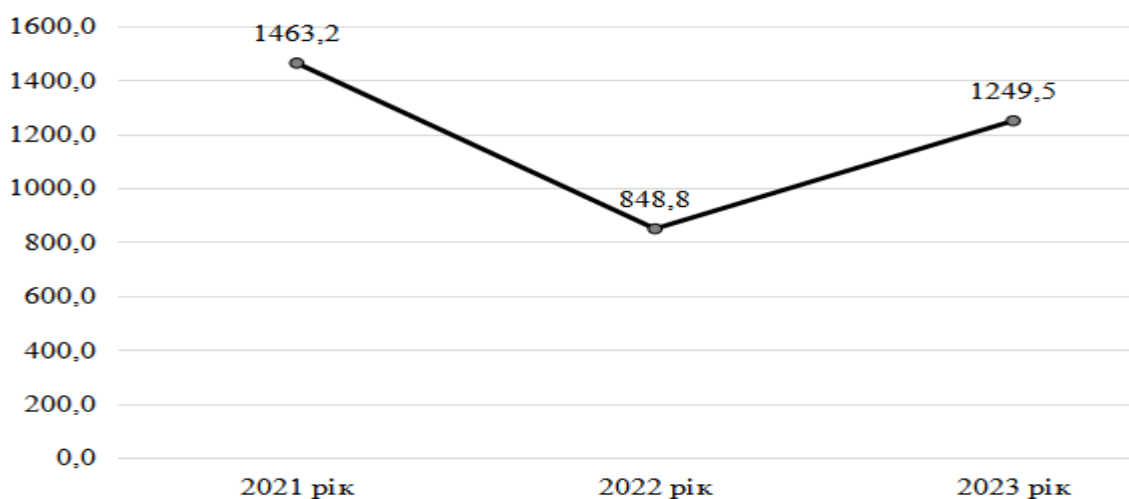

Рис. 3.4. Динаміка оборотності основних засобів ТОВ ТД «Зернарі» у 2021-2023 роках, обороти

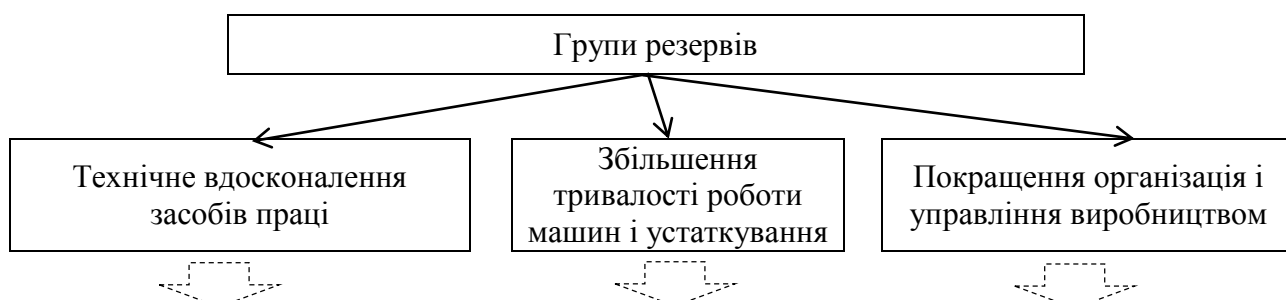
Джерело: складено автором за даними підприємства

На досліджуваному підприємстві простежується значне значення коефіцієнта оборотності основних засобів. Однак негативним є його скорочення в динаміці в основному через скорочення реалізації.

Вищий коефіцієнт оборотності вказує на більшу ефективність управління інвестиціями в основні засоби, але немає точного числа чи діапазону, який визначає, чи була компанія ефективною в отриманні доходу від таких інвестицій. З цієї причини аналітикам та інвесторам важливо порівнювати останні показники компанії з власними історичними коефіцієнтами та значеннями коефіцієнтів від аналогічних компаній та/або середніми коефіцієнтами для галузі компанії в цілому.

Хоча коефіцієнт оборотності основних засобів має велике значення в певних галузях промисловості, інвестор або аналітик повинен визначити, чи належить досліджувана компанія до відповідного сектора або галузі для розрахунку коефіцієнта, перш ніж надавати йому великої ваги. Так, ТОВ ТД «Зернарі» працює у сфері оптової торгівлі, тому надавати значного значення даному показнику не варто, оскільки вартість основних фондів на підприємстві мінімальна. Разом з тим основна увага націлена саме на оборотні активи, а не на необоротні.

Далі визначимо резерви підвищення ефективності використання необоротних матеріальних активів. Основний резерв зростання ефективності використання основних засобів полягає у збільшенні тривалості експлуатації машин і механізмів. Виходячи з цього можна виділити три основні групи напрямів кращого використання основних засобів (рис. 3.5).

– технічні зміни та перехід на автоматизацію виробництва і впровадження гнучких виробничих систем – модернізацію технічної бази – використання відносної суми покриття і ліквідація диспропорцій у виробничих потужностях підприємства – механізацію всіх видів виробництв – раціональний підхід до розвитку підприємства	– здача в оренду або лізинг незадіяних ресурсів – скорочення термінів ремонту і технічне обслуговування обладнання – зниження простоїв: цілозмісних і внутрізмисних	– прискорене досягнення проектної продуктивності введених в експлуатацію основних фондів – впровадження наукової організації праці і виробництва – поліпшення забезпечення матеріально-технічних ресурсів – вдосконалення управління виробництвом на базі сучасної комп'ютерної техніки

Рис. 3.5. Резерви поліпшення використання основних фондів на підприємстві

В цілому можемо стверджувати, що на досліджуваному підприємстві простежується ефективно використання основних засобів. Їх частка потроху зростає. Фондовіддача та рентабельність основних засобів на підприємстві дещо скорочується, однак це більше пов'язано з додатковими витратами на транспортування продукції, що веде до скорочення загальної прибутковості. Однак, управління основними засобами є одним із найважливіших процесів у ТОВ ТД «Зернарі». Воно відповідає за ведення та облік матеріальних, нематеріальних і фінансових активів у компанії.

ВИСНОВКИ

Облік та аналіз необоротних матеріальних активів є важливою складовою організації діяльності підприємства. За результатами роботи над кваліфікаційною роботою:

1. Визначено суть та класифікацію необоротних матеріальних активів в господарській діяльності підприємства. Всі автори визначають необоротні матеріальні активи як довгострокові активи, що належать підприємству. Необоротні матеріальні активи це реальні фізичні активи підприємства, що приносять прибуток в довгостроковій перспективі та використовуються для виробництва продукції чи надання послуг. Ці активи складають його повсякденну діяльність для отримання прибутку. Відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» виділяють такі групи: основні засоби; інші необоротні матеріальні активи; незавершені капітальні інвестиції.

2. Проведено аналіз нормативно – правової бази з обліку необоротних матеріальних активів та побачили, що профільним законодавчим актом, що здійснює регулювання питань обліку та звітності є ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а необоротних матеріальних активів - НП(С)БО 7 «Основні засоби». Правильно визначений облік необоротних матеріальних активів є умовою ефективної роботи організації та її управлінням. Також від правильно налаштованого та організованого обліку на кожному окремому підприємстві залежить ефективність державного регулювання в цілому.

3. Вивчили методичні основи обліку необоротних матеріальних активів та побачили, що важливою для підприємства є перш за все оцінка вартості об'єктів необоротних активів матеріальної форми. Кожен об'єкт НМА піддається зносу та потребує нарахування амортизації в процесі їх обліку. Для обліку необоротних матеріальних активів використовують рахунки 10

“Основні засоби”, 11 “Інші необоротні матеріальні активи”, 15 “Капітальні інвестиції” та 131 “Знос основних засобів”.

4. Здійснено організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства. ТОВ ТД «Зернарі» є українським виробником та постачальником зерна, пшеничного борошна та круп найвищого гатунку та якості. В цілому можна сказати, що ТОВ ТД «Зернарі» має нестабільний фінансовий стан попри нарощення реалізації та високу залежність від позикового капіталу.

5. Досліджено первинний облік необоротних матеріальних активів. На підприємстві проводять облік такого виду необоротних матеріальних активів, як основні засоби. Їх первісна вартість на кінець 2023 року склала 66,9 тис. грн. На підприємстві використовуються такі типові форми документування обліку як ОЗ-1, ОЗ-2, ОЗ-3, ОЗ-4, ОЗ-5, ОЗ-6, ОЗ-7, ОЗ-8, ОЗ-9.

6. Досліджено синтетичний та аналітичний облік необоротних матеріальних активів. Облік основних засобів на ТОВ ТД «Зернарі» починається з рахунку 15 “Капітальні інвестиції”, а саме субрахунок 152 “Придбання (виготовлення) основних засобів”. На даному рахунку облікуються витрати на придбання об'єктів основних засобів за їх первісною вартістю. при цьому на кожен об'єкт основних засобів заводиться інвентарна карта. При зарахуванні основних засобів на баланс ТОВ ТД «Зернарі» використовує рахунок 10 «Основні засоби», а саме 103 “Будівлі та споруди”, 105 “Транспортні засоби”, 106 “Інструменти, пристосування та інвентар” та 109 “Інші основні засоби”.

7. Розроблено напрями удосконалення обліку необоротних матеріальних активів: удосконалення первинного обліку основних засобів, зміна автоматизованої програми обліку, розробка наказу Про облікову політику з внесенням інформації щодо НМА.

8. Визначено методику проведення аналізу необоротних матеріальних активів Розгляд методики оцінки ефективності формування та використання

необоротних матеріальних активів є важливим елементом оцінки діяльності підприємства загалом. Така оцінка передбачає розрахунок абсолютних та відносних показників.

9. Аналіз необоротних матеріальних активів досліджуваного підприємства показав достатню їх кількість на малому підприємстві. Забезпеченість основними засобами на підприємстві зростає. Через те, що на підприємстві амортизують всю вартість основних засобів протягом одного року, аналіз показав високий ступінь їх зносу. Частка основних засобів у майні підприємства незначна і становить менше пів відсотка. У структурі ж основних засобів основна частка належить транспорту – це пов'язано з особливостями ведення діяльності.

10. Визначено резерви підвищення ефективності використання необоротних матеріальних активів, а саме: технічне вдосконалення засобів праці, збільшення тривалості роботи машин і устаткування та покращення організація і управління виробництвом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабіч В. Витрати на ремонт та поліпшення основних засобів: обліковий і податковий аспекти. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2018. № 8. С. 10-13
2. Бондар М. І. Бухгалтерський облік необоротних активів в системі управління підприємством. *Організаційний комітет*, 2022. с.101.
3. Ведення бухгалтерського обліку в MASTER:БУХГАЛТЕРІЯ: навчальний посібник / Б.А. Засадний та інші; за заг. ред. Б.А. Засадного. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2023. 192 с.
4. Воляник Г. М., Шутка С. Є. Колінько Н. І. Аналіз забезпеченості основними засобами та управління ефективністю їх використання суб'єктом господарювання державного сектору. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2021. С. 68-73.
5. Герасименко В. В. Управління основними засобами підприємства. 2023. URL:
<https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/8924/1/%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%92.%D0%92..pdf> (дата звернення 03.02.2024)
6. Гнатюк А. А. Новий погляд на класифікацію необоротних матеріальних активів в умовах кризи. *Modern Economics*. 2021. № 25. С. 46-51. DOI:
[https://doi.org/10.31521/modecon.V25\(2021\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-07).
7. Господарський кодекс № 436-XV від 06.01.2018 р. URL:
<http://zakon4.rada.gov.ua>. (дата звернення 03.02.2024)
8. Дем'янюк І. Методика управлінського аналізу раціональності використання необоротних активів у розрізі впливу на процес виробництва. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2016. Вип. 2. С. 82-89
9. Довгань, П. О. Основи класифікації необоротних активів та підходи до їх удосконалення. *Агросвіт*, 2021. №11. с. 73-81.

10. Економічна сутність, склад і структура основних фондів. Облік і оцінка основних фондів. Показники ефективності використання основних фондів: Амортизація основних фондів. URL: <https://dl.kpt.sumdu.edu.ua/mod/book/view.php?id=27568&chapterid=11060> (дата звернення 03.03.2024)
11. Задорожний З.-М., Муравський В., Костецький Я., Задорожний М. Удосконалення обліку необоротних активів у системі ефективного управління ними. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2022. №5(46), 149–160.
12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>(дата звернення 10.03.2024)
13. Китайчук Т. Г. Актуальні питання обліку малоцінних активів." *Економіка та держава*, 2021. № 7. с. 16-20.
14. Костюнік О., Чайковська Т. Методологічні засади обліку необоротних активів. *Молодий вчений*, 2020. №7(83). с.111-114.
15. Кухта, К. О., Орошан Т. А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. №20-21. С. 106-111.
16. Кушина О. Об'єкти ОЗ викрадено: що робити бухгалтеру. *Uteka.ua*. 2022. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-hozyajstvennyye-operacii-9-obekty-os-roxishheny-chto-delat-buxgalteru> (дата звернення: 21.03.2024)
17. Лист щодо податкового обліку операцій з основними засобами: Затв. Державною фіскальною службою від 20.07.2019р. №15174/6. URL: <http://law.dt-kt.com/lyst-derzhavnoyi-fiskalnoyisluzhby-ukr-133/> (дата звернення 10.03.2024)

18. Лист щодо методів амортизації об'єктів основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів: Затв. Міністерством фінансів України від 25.07.2013р. №31-08410-07-27/22430. URL: <http://law.dt-kt.com/lyst-ministerstva-finansiv-ukrayiny-shh-3/> (дата звернення 10.03.2024)
19. Лист щодо бухгалтерського обліку основних засобів: Затв. Міністерством фінансів України від 05.12.2011р. №31-08410-07-10/30264 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF16073.html (дата звернення 10.03.2024)
20. Лист щодо бухгалтерського обліку ремонту об'єктів основних засобів: Затв. Міністерством фінансів України від 26.11.2009р. №31-34000-20-9/32227 URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=0AD60B69DA> (дата звернення 10.03.2024)
21. Мандрика І. О. Особливості обліку і аудиту необоротних активів промислового підприємства та шляхи їх удосконалення. *EDITORIAL BOARD*, 2020. с. 83.
22. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності затверджені Міністерства фінансів України від 29.11.2017 р. № 976. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13> (дата звернення 09.03.2024)
23. Мукутяк Петро, Мукутяк Юлія, Завитий Ярослав. Методика аналізу та управління ефективністю використання виробничих ресурсів організації. *Економічний аналіз*. 2022. С.217-228.
24. Мулик, Т. О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 46. С. 113-123.
25. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 із наступними змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 09.03.2024)
26. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність», затверджене наказом Міністерства

фінансів України від 27.06.2013 № 628. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text>(дата звернення 09.03.2024)

27. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”: Наказ М-ва фінансів України від 27.04.2000 р. № 92: станом на 29 лип. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 09.03.2024)

28. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення 09.03.2024)

29. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 № 617. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03#Text> (дата звернення 09.03.2024)

30. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 № 790. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення 09.03.2024)

31. Нарахування амортизації - проводки в бухгалтерському обліку. *Бухоблік в Україні: Бухгалтерський і податковий облік.* URL: <https://www.buhoblik.org.ua/uchet/uchet-osnovnyx-sredstv/1041-provodki-amortizaczu-osnovnix-zasobv.html> (дата звернення 09.03.2024)

32. Неміш Ю. В. Формування основних засобів та управління ними у м'ясопереробних підприємствах: дис ... канд. екон. Наук. Ю. В. Неміш. Львів: ЛНАУ, 2020. 214 с. (дата звернення 09.03.2024)

33. Огінська Оксана, Саченко Світлана. Комплексний аналіз необоротних активів суб'єкта господарювання. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія* (2022). С.141-144.

34. Офіційний сайт ТОВ ТД «Зернарі». URL: <https://zernari.com.ua/> (дата звернення: 20.02.2024)
35. Панасюк В.М., Мельничук І.В., Мужевич Н.В. Бухгалтерський облік: навч. посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 330 с.
36. Пчелинська, Ганна. Особливості обліку вибуття основних засобів в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка та суспільство* . 2023. №51. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2462/2381> (дата звернення: 12.03.2024)
37. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджена наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 №1591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення 05.03.2024)
38. Податковий кодекс № 2755–XVII від 01.01.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 05.03.2024)
39. Порівняння 1С/BAS та MASTER:Бухгалтерія. Відмінності та особливості систем. URL: <https://www.oneservice-consulting.com/porivniannia-1s-ta-master-bukhhalteriya-vidminnosti-ta-osoblyvosti-system> (дата звернення 21.03.2024)
40. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 . № 996–XIV. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 05.03.2024)
41. Профіль ТОВ ТД «Зернарі» на Opendatabot. URL: <https://opendatabot.ua/c/41710594> (дата звернення: 20.02.2024)
42. Профіль ТОВ ТД «Зернарі» на YouControl. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/41710594/ (дата звернення: 20.02.2024)
43. Савченко А. М., Олянецька М. С. Особливості аналізу необоротних активів на прикладі підприємства ПАТ "Харківська бісквітна фабрика".

Ефективна економіка. 2019. №11. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_11_69 (дата звернення: 20.02.2024)

44. Салова Н. «Відчуження», «вилучення», «добровільна передача» – у чому різниця? ЛІГА: ЗАКОН. 2022. URL:
https://buh.ligazakon.net/aktualno/11939_peredacha-transportnikh-zasobv-dlya-potreb-arm-u-perod-vonnogo-stanu-yuridichn-aspekti-dokumentuvannya-ta-oblk
 (дата звернення: 15.03.2024)

45. Сідак М. Д. Аудит наявності та руху необоротних матеріальних активів в системі управління підприємством. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах євроінтеграції: збірник наукових статей випускників з фаху «Облік і оподаткування», 2021. Випуск 11. Ужгород, с. 92 - 100*

46. Скорнякова Ю. Б., Островський М. Ю. Організаційний аспект аналізу основних засобів підприємства. *The IX International Scientific and Practical Conference "Promising ways of information technology development", November 13-15, 2023, Bilbao, Spain. 396 p..*

47. Стельмах Яніна. Облік і аудит необоротних матеріальних активів підприємства: методика та організація. 2021. URL:
<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42813/1/%D0%A1%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%B0%D1%85%20%D0%AF%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B0.pdf> (дата звернення 05.03.2024)

48. Феофанова І., Антонова О. Проблеми обліку основних засобів на підприємстві. *Молодий вчений*, 2020. №11 (87). С. 205-208.

49. Ярій Юрій, Шестерняк Марія. Аналіз ефективності використання основних засобів. *XI Міжнародна науково-практична Інтернет-конференції «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія» 1 грудня 2022 року, м. Тернопіль. 2022. С. 217-220.*

50. MASTER:БУХГАЛТЕРІЯ. URL: masterbuh.com/product/buhgalteriya
 (дата звернення 05.03.2024)

Додатки

Додаток А

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ТОВ ТД “ЗЕРНАРІ” ЗА 2023 рік

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього року, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	0.00	0.00
первісна вартість	1001	0.00	
накопичена амортизація	1002	0.00	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	
Основні засоби:	1010	0.00	15.80
первісна вартість	1011	41.20	66.90
знос	1012	41.20	51.10
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	0.00	15.80
II. Оборотні активи Запаси:	1100	12 559.80	18 685.70
у тому числі готова продукція	1103	12 553.10	18 683.40
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	1 242.90	429.40
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0.00	2 608.70
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	14.90

Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 251.20	639.90
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	923.90	107.90
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Інші оборотні активи	1190	0.00	2 477.00
Усього за розділом II	1195	15 977.80	24 948.60
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	15 977.80	24 964.40

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2 999.50	4 192.40
Додатковий капітал	1410	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 327.80	1 965.90
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Усього за розділом I	1495	4 327.30	6 158.30
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0.00	
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	9 492.80	15 429.20
розрахунками з бюджетом	1620	0.00	
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	0.00	
розрахунками з оплати праці	1630	4.90	
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	2 152.80	3 376.90
Усього за розділом III	1695	11 650.50	18 806.10
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
Баланс	1900	15 977.80	24 964.40

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	64 724.60	34 971.10
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	62 545.70	34 460.20
Інші операційні доходи	2120	27.60	0.00
Інші операційні витрати	2180	1 429.50	362.40
Інші доходи	2240	1.20	0.00
Інші витрати	2270	0.00	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	64 753.40	34 971.10
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	63 975.20	34 822.60
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	778.20	148.50
Податок на прибуток	2300	140.10	26.70
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	638.10	121.80

Додаток Б

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ТОВ ТД “ЗЕРНАРІ” ЗА 2022 рік

J0901107 Фінансова звітність малого підприємства

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	6.40	0.00
первісна вартість	1001	6.70	
накопичена амортизація	1002	0.30	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	
Основні засоби:	1010	0.00	0.00
первісна вартість	1011	41.20	41.20
знос	1012	41.20	41.20
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	6.40	0.00
II. Оборотні активи Запаси:	1100	3 857.10	12 559.80
у тому числі готова продукція	1103	3 849.90	12 553.10
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	5 647.90	1 242.90
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	1.80	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5 488.60	1 251.20
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	119.90	923.90
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Інші оборотні активи	1190	1 934.40	
Усього за розділом II	1195	17 049.70	15 977.80
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	17 056.10	15 977.80

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1 230.00	2 999.50
Додатковий капітал	1410	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 206.00	1 327.80
Усього за розділом I	1495	2 436.00	4 327.30
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0.00	
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	8 626.40	9 492.80
розрахунками з бюджетом	1620	1 194.40	
у тому числі з податку на прибуток	1621	185.20	
розрахунками зі страхування	1625	0.00	
розрахунками з оплати праці	1630	4.90	
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	4 799.30	2 152.80
Усього за розділом III	1695	14 620.10	11 650.50
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
Баланс	1900	17 056.10	15 977.80

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	34 971.10	53 552.90
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	34 460.20	51 710.80
Інші операційні доходи	2120	0.00	
Інші операційні витрати	2180	362.40	813.30
Інші доходи	2240	0.00	
Інші витрати	2270	0.00	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	34 971.10	53 552.90
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	34 822.60	52 524.10
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	148.50	1 028.80
Податок на прибуток	2300	26.70	185.20
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	121.80	843.60

Додаток В

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ТОВ ТД “ЗЕРНАРІ” ЗА 2021 рік

J0901107 Фінансова звітність малого підприємства

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	6.40	6.40
первісна вартість	1001	6.70	6.70
накопичена амортизація	1002	0.30	0.30
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.00	
Основні засоби:	1010	0.00	0.00
первісна вартість	1011	32.00	41.20
знос	1012	32.00	41.20
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	6.40	6.40
II. Оборотні активи Запаси:	1100	598.80	3 857.10
у тому числі готова продукція	1103	594.00	3 849.90
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	266.60	5 647.90
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0.40	1.80
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 903.10	5 488.60
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	127.70	119.90
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Інші оборотні активи	1190	716.20	1 934.40
Усього за розділом II	1195	3 612.80	17 049.70
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	

Баланс	1300	3 619.20	17 056.10

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	50.00	1 230.00
Додатковий капітал	1410	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	362.40	1 206.00
Неоплачений капітал	1425	50.00	
Усього за розділом I	1495	362.40	2 436.00
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0.00	
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	1 553.10	8 626.40
розрахунками з бюджетом	1620	1 691.50	1 194.40
у тому числі з податку на прибуток	1621	79.50	185.20

розрахунками з оплати праці	1630	3.40	
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	8.80	4 799.30
Усього за розділом III	1695	3 256.80	14 620.10
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
Баланс	1900	3 619.20	17 056.10

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	53 552.90	16 197.80
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	51 710.80	15 639.00
Інші операційні доходи	2120	0.00	
Інші операційні витрати	2180	813.30	116.90
Інші доходи	2240	0.00	
Інші витрати	2270	0.00	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	53 552.90	16 197.80
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	52 524.10	15 755.90
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	1 028.80	441.90
Податок на прибуток	2300	185.20	79.50
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	843.60	362.40

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	0.00	50.00
Додатковий капітал	1410	0.00	0.00
Резервний капітал	1415	0.00	0.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	0.00	362.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	50.00
Усього за розділом I	1495	0.00	362.00
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0.00	0.00
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	0.00
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	0.00
товари, роботи, послуги	1615	0.00	1 553.00
розрахунками з бюджетом	1620	0.00	1 691.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	79.00
розрахунками зі страхування	1625	0.00	0.00
розрахунками з оплати праці	1630	0.00	3.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	0.00
Інші поточні зобов'язання	1690	0.00	8.00
Усього за розділом III	1695	0.00	3 256.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	0.00

Баланс	1900	0.00	3 619.00

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	16 197.00	0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	15 639.00	0.00
Інші операційні доходи	2120	0.00	0.00
Інші операційні витрати	2180	116.00	0.00
Інші доходи	2240	0.00	0.00
Інші витрати	2270	0.00	0.00
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	16 197.00	0.00
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	15 755.00	0.00
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	441.00	0.00
Податок на прибуток	2300	79.00	0.00
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	362.00	0.00

Додаток Г

ТОВ ТД «Зернарі»
(підприємство, організація)

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ 43432677

ДОКУМЕНТ 1

Типова форма № ОЗ-6
Затверджена наказом Міністерства
України від 29.12.95 р. № 352

Код за УКУД

Бухгалтерський запис (акт, накладна)		Первісна вартість всіх об'єктів
дата	номер	

Вдосконалена ІНВЕНТАРНА
КАРТКА обліку основних засобів

повне найменування та призначення
об'єкта

найменування заводу-виготовлювача

Рахунок, субрахунок	Справедлива вартість	Код рахунка і об'єкта аналітичного обліку (для віднесення амортизаційних відрахувань) *	Група основних засобів*	Строк корисного використання	Метод нарахування амортизації	Об'єкт ОЗ		Акт про введення в експлуатацію		Номер			Сума зносу за даними переоцінками на 2018 р. або за докумен- тами придбан- ня*	Рік випуску, побудови	Витрати на підтрим- ання об'єкта в робочому стані*	Переоцінка*	Вибуло (передано) причина вибуття (перемі- щення)
						вид	код	дата	номер	інвен- тар- ний	заводсь- кий	пас- порта					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18

Надходження* _____ купівля _____

Додаток Д

Розроблений
Додаток до інвентаризаційного опису основних засобів

1. Інформація про придатність об'єкта основних засобів

Назва об'єкта	Дата введення в експлуатацію	Строк корисного використання, рік	Первісна вартість, грн.	Залишкова вартість, грн.	Придатність до використання об'єкта	Подальше використання потребує (ремонт, поліпшення, ліквідації)
1	2	3	4	5	6	7

2. Інформація про можливі втрати (ризик) основних засобів

Примітки	Вид ризику	Справедлива вартість, грн.	Проведення ремонту, грн.	Проведення поліпшення, грн.	Можлива сума відшкодування (дорогоцінні метали та ін.)	Сума можливих втрат	Пропозиції (уцінка, можливості відновлення)
8	9	10	11	12	13	14 (5- 10+11+12-13)	15

Додаток Е